

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE REFİK HALİT KARAY'IN
ESKİCİ VE TESTİ ADLI HİKÂYELERİNİN
A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Hasan YAYAN

Danışman

Doç. Dr. Lokman Tanrıkulu

Nevşehir

2019/EKİM

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE REFİK HALİT
KARAY'IN ESKİCİ VE TESTİ ADLI HİKÂYELERİNİN
A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Hasan YAYAN

Danışman

Doç. Dr. Lokman Tanrıkulu

Nevşehir

2019/EKİM

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Hasan YAYAN

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Refik Halit Karay'ın Eskici ve Testi Adlı Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlanması adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Hasan YAYAN

Danışman
Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

Yabancılara Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı Başkanı
Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Lokman TANRIKULU danışmanlığında Hasan YAYAN tarafından hazırlanan Yabancılara Türkçe Öğretiminde Refik Halit Karay'ın Eskici Ve Testi Adlı Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlanması adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancılara Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

31 / 10 / 2019

JÜRİ

İMZA

Danışman: Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

.....
.....

Üye : Doç. Dr. Mesut GÜN

.....
.....

Üye : Doç. Dr. Ömer Tuğrul KARA

.....
.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 29 / 11 / 2019 tarih ve 2019...48-1430 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

.....
Enstitü Müdürü
Vedat AKKEPE
Mi

TEŞEKKÜR

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmede en çok ihtiyaç duyulan yardımcı okuma kitaplarının yeterli sayıda olmaması nedeniyle bu alanda bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Tezimin konusunun belirlenmesinden son aşamasına gelene kadar bana akademik anlamda yol gösteren, ilgili yayınlar hakkında yönlendiren benden destek ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Lokman TANRIKULU'na teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans eğitimim döneminde derslerime girip alanım konusunda ilerlememi sağlayan araştırmalarımaya yön veren Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Bölümünün değerli öğretim elemanı hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni hep destekleyen, benim için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan, eğitim hayatım boyunca hep yanımda olan aileme teşekkürü borç bilirim.

Hasan YAYAN

2019

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Refik Halit Karay'ın Eskici ve Testi Adlı Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlanması

Hasan YAYAN

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yabancılara Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ekim/2019
Danışman: Doç. Dr. Lokman TANRIKULU**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kaynak olarak kullanılan üniversitelerin TÖMER Yabancılar İçin Türkçe, A2 düzeyi ders kitaplarındaki kelime öğretimi etkinliklerine uygun olarak Refik Halit Karay'ın "Eskici" ve "Testi" hikâyelerini düzenlemektir. Betimsel analiz yönteminin kullanıldığı çalışma tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Schmitt'in kelime öğretim stratejileri ışığında, araştırmada incelenen hikâyelerdeki metinlerinden hareketle, söz varlığının uygunluğuna yönelik bir düzenleme yapılmıştır. Söz konusu amaç çerçevesinde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında Refik Halit Karay'ın "Eskici" ve "Testi" hikâyeleri örneklem olarak alınmış ve kelime öğretimi tekniği açısından incelenmiştir. Alan yazında yoğun olarak kullanılan ortak temalar kapsamında kelime öğretimine yönelik etkinlikler ile soyut ve somut kelime hazinesi oranları Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni ve benzer tezler incelenerek belirtilen yönergeler doğrultusunda hikâye metni yeniden düzenlenmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, A2'de (temel seviye) öğretilecek konular ADOÇM'de belirtilen yönergeler doğrultusunda ele alındığı zaman, ortak konular ders kitaplarında bütünlük arz etmektedir. Bu seviyede yaklaşık olarak 2000 kelimenin öğretildiği söylenebilir. B1'de (orta seviye) ise, bu durum farklılık göstermektedir. Öğrenci, orta seviyeden itibaren soyut kavramlar, kalıp sözler ve deyimlerle karşılaşmaktadır. Bu yüzden, öğrenciyi orta seviyeye hazır hâle getirmek amaçlanmaktadır. A1'de yeterli kelime hazinesine sahip olmayan bir öğrenci, seviyeye uygun olmayan metinlerle karşılaştığında, sıkılabilir ve bu da motivasyon eksikliğine yol açabilir. Bu nedenle, öğrencinin seviyesine uygun kelimelerin yer aldığı metinlerle karşılaşması önem arz etmektedir. Bu bağlamda olay ve durum hikâyeleri, öğrencinin kelime öğrenmesini kolaylaştıran bir unsur olarak değerlendirilebilir. A2 temel seviye okuma kitaplarında, hayata yönelik gündelik konuşmalar, selamlaşmalar, basit kalıp söz ve ifadeler, kişiler ve olay örgüsü gibi unsurlar, öğrencinin merakını artırıp, kelime öğrenimini kolaylaştırarak söz dağarcığının artması yönünde bir katkı sağlayacaktır. Kelime öğretiminde kullanılan okuma metinleri, metin altı soruları ve etkinliklerinin niteliği üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Ders kitaplarındaki kelime öğretimi etkinlikleri kelime sıklığı çalışmalarıyla uygunluk arz edecek şekilde kurgulanmalıdır. Özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde oluşturulacak ders araç-gereçlerindeki okuma metinlerinde; yeni kelime öğretiminden daha çok önceden öğrenilen kelimelerin pekiştirilmesine ya da kullanımına yönelik çalışmalara da yer verilmelidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel, orta-ileri düzeyler için belirlenen temalara göre geçmişten günümüze kadar hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin ve metin altı sorularının, kelime öğretimi etkinliklerine yönelik tekniklerin göz önünde bulundurulması yapılandırılmasının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenleri olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, A2 seviyesi, hikâye metni, Refik Halit Karay, Eskici ve Testi hikâyeleri.

**The Adaptation of Refik Halit Karay's Stories to the A2 Level in His
Turkish Teaching to Foreigners**

Hasan YAYAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Graduate School of Social Sciences

Teaching Turkish to Foreigners, October / 2019

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Lokman TANRIKULU

ABSTRACT

The aim of this study is to organize Refik Halit Karay's an Eskici kaynak and olarak Test in stories in accordance with the word teaching activities in Turkish, A2 level textbook for TÖMER Foreigners for Turkish as a resource for teaching Turkish as a foreign language. The descriptive analysis method was designed in accordance with the study model. In the light of Schmitt's vocabulary teaching strategies, an arrangement has been made for the appropriateness of vocabulary by taking into account the texts in the stories examined in the research. Within the framework of this aim, the "Eskici" and "Test Kar" stories of Refik Halit Karay in the field of teaching Turkish as a foreign language were taken as a sample and examined in terms of word teaching technique. Within the scope of common themes used in the literature, the activities related to vocabulary teaching and abstract and concrete vocabulary rates were examined in the same way as the European Languages Common Framework Metni ve and the narrative texts were rearranged according to the instructions. In the teaching of Turkish as a foreign language, when the subjects to be taught in (basic level) are handled in line with the directives stated in ADOÇM, the common subjects are found in the textbooks. Approximately 2000 words are taught at this level. This is different in B1 (medium level). From the mid-level, the student encounters abstract concepts, pattern words and idioms. Therefore, it is aimed to make the student ready for medium level. A learner who does not have enough vocabulary in A1 can be bored when faced with inappropriate text, which may lead to a lack of motivation. For this reason, it is important for the learner to meet the texts containing the appropriate words. In this context, event and situation stories can be considered as an element that facilitates the learner's vocabulary learning. In A2 basic level reading book, everyday life-like speeches, greetings, simple mold words and expressions, people and plot elements will contribute to increase the student's curiosity and facilitate vocabulary learning. Studies on the quality of reading texts, sub-text questions and activities used in vocabulary teaching should be done. The vocabulary teaching activities in the textbooks should be structured in a way to be compatible with the studies of word firmness. Especially in reading texts in the teaching of Turkish as a foreign language, reading texts should be included in the reading texts. According to the themes determined for basic, intermediate and advanced levels of teaching Turkish as a foreign language, it is predicted that the structuring of reading texts and sub-texts in the textbooks prepared from past to present, taking into account the techniques for word teaching activities, will positively affect those who learn Turkish as a foreign language.

Key Words Teaching Turkish as a foreign language, A2 level, story text in foreign language teaching, Refik Halit Karay, Eskici and Test stories.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ YAZIM KLAVUZUNA UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR.....	xi
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

1.1. Araştırma Problemi.....	1
1.2. Tezin Amacı.....	1
1.3. Gerekçe.....	1
1.4. Kuramsal Çerçeve.....	2
1.5. Sınırlılıklar.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	4
2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar	6
2.3. Dil Öğretim Yöntemleri	7
2.4. Yabancı Dil Öğretiminin Seviye Ve Aşamaları	8

2.4.1. Dinleme/Anlama.....	9
2.4.2. Okuma/Anlama.....	9
2.4.3. Konuşma/Diyalog.....	9
2.4.4. Yazma/Yazılı Anlatım.....	9
2.5. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler.....	10
2.6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Genel İlkeler.....	13
2.7. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi.....	14
2.7.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi.....	15
2.7.2. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Düze Yeterlilik Tanımları.....	17
2.8. Hikâye Metnini İle Dil Öğretimi.....	19
2.8.1. A2 Düzeyinde Hikaye Metni İle Dil Öğretimi.....	20
2.8.2. A2 Düzeyinde Hikâye Metni İle Dil Öğretiminde Dil Kullanım Alanlar	20
2.8.3. Hikâye Metni İle Dil Öğretiminde Görsel Malzemenin Kullanımı.....	20
2.9. Hikâye Metni İle Dil Öğretimi Stratejileri.....	22
2.9.1. “Hikâye Metnini Anlamlandırmada” Kullanılan Önemli Stratejiler..	26
2.9.2. Hikâye Metni Kullanılarak Dil Öğretimi Etkinlikleri.....	28
2.9.3. Hikâye Metni İle Dil Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	30
----------------------------	----

3.2. Evren ve Örneklem.....	31
3.3. Verilerin Toplanması.....	31
3.4. Eskici ve Testi Adlı Hikâyenin Uyarlanması.....	31
4.SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	50
5. TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	56
6. KAYNAKÇA	60
7. EK	69
8. ÖZGEÇMİŞ	88

KISALTMALAR DİZİNİ

ADOÇM: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni

AOÖÇ: Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

DLT: Dîvânü Lügati't-Türk

CEFR: The Common European Framework of Reference for Languages

GER: Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen

TDK: Türk Dil Kurumu

TÖMER: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi

Vd.: Ve diğerleri

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Sentetik İzence – Analitik İzence Karşılaştırması.....	6
Tablo 2: Betimleyici Ölçekler.....	19
Şekil 1: İzence Türleri.....	6
Şekil 2: Basamak Kümeleri.....	16
Şekil 3: Düzey ve Yeterlilik Tanımları.....	17
Şekil 4: Dil Göstergesi.....	21
Şekil 5: Sözcük Dağarcığı.....	22
Şekil 6: Balık Kılıcı.....	23
Şekil 7: Değerlendirme Yaprağı.....	24
Şekil 8: Dijital Öykü Süreci.....	25

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi, ilgili araştırmalar, problem durumu, alt problemler ve sınırlılıklar ele alınmıştır.

1.1.Araştırma Problemi

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmede en çok ihtiyaç duyulan yardımcı okuma kitaplarının hazırlanması, üzerinde durulması ve içerik üretilmesi gereken önemli bir konudur. Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında hâlihazırda birçok kitap yazılmış olmasına rağmen yardımcı hikâye kitaplarının sayısının çok az olması ise dikkat çekicidir. Bu çalışmamızda yabancılara Türkçe öğretiminde büyük eksikliği hissedilen yardımcı okuma kitapları ve okuma metinleri için “Edebî Eserlerin” A2 seviyesine uyarlanması probleminin çözümüne yönelik çalışılmıştır, bu kapsamda Refik Halit Karay’ın hikâyeleri incelenmiştir.

1.2. Tezin Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnini temel alarak yabancılara Türkçe öğretimi alanında büyük bir ihtiyaç olarak görülen ve çok az sayıda olan, A2 seviyesine uygun yardımcı okuma kitaplarını hazırlamak ve uyarlamaktır. Çalışmada, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenerek A2 seviyelerinde okuma becerisine yönelik kazanımlar çıkarılacak ve bu kazanımlara göre uyarlama çalışması yapılacaktır. Bu kapsamda Refik Halit Karay’ın “Eskici” ve “Testi” adlı hikâyelerinin A2 seviyesine uyarlanmasına odaklanılmıştır

1.3. Gerekçe

Metinler yabancı dil öğretimi sürecinde dil aktarımındaki en önemli materyallerden birisidir. Dil öğretiminde yapay metinler yerine edebî metinler kullanmak iletişimsel dil öğretiminin ana ilkelerinden olan özgün dil ürünleri sunmak prensibi ile örtüşmektedir. Bu bağlam çerçevesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bütün seviyelerde özgün/edebî metinlere yer vermek gerekir. Bu sayede dilin işlevsel yönü ön plana çıkartılabilir, kültür aktarımına katkıda bulunulabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretim sürecinde kullanılacak olan edebî metinlerin nasıl seçileceği ve ne oranda sadeleştirileceği üzerinde çalışılacak bir konu olarak görülmektedir. Bu gerekçelerle hazırlayacağımız çalışmada Refik Halit Karay'ın "Eskici" ve "Testi" adlı eserleri A2 seviyesine göre uyarlanmıştır.

1.4. Kuramsal Çerçeve

Dil öğretiminin günümüzde artan önemi, gelişen dünyayla beraber hızla ön plana çıkmaktadır. Dünya üzerindeki siyasal ve sosyal gelişmeler dil öğretiminin gelişimine de doğrudan etki etmektedir. Geleneksel dil öğretim yöntemleri her geçen gün değişime uğramakta, yeni yöntemler ortaya çıkmaktadır. Günümüzde yabancı dil öğretiminde ana dilinin özellikleri ile hedef dilin özellikleri bir arada düşünülerek yeni modeller geliştirilmektedir.

Ülkemizdeki sosyal gelişmeler göz önüne alındığında da hızla artan mülteci sayısı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemini her geçen gün artırmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan çalışmalarda da belirgin bir artış görülmektedir. Bu öğretimin nasıl yapılacağı, hangi yöntemlerin kullanılacağı, ne tür materyallerden yararlanılabileceği günümüz araştırmacılarının üzerine eğildiği konular olarak göze çarpmaktadır.

Dünyadaki yabancı dillerin öğretimi hususunda yardımcı okuma kitapları, ders kitapları kadar önem taşımaktadır. Ancak yabancılara Türkçe öğretiminde bu kitapların eksikliği gün geçtikçe daha çok hissedilmektedir. Ders kitapları,

yabancılara Türkçe öğretiminde de büyük bir önem arz etmektedir ancak bu ders kitaplarına ilaveten hikâyeler gibi yardımcı okuma kitaplarının mutlak suretle kullanılması gerekmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma becerisini geliştirmek için kullanılacak yardımcı okuma kitaplarından Refik Halit Karay hikâyeleri çalışmamızın kapsamını oluşturmaktadır. Bu çalışma Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 seviyesindeki öğrencilere yönelik olarak sınırlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Türkiye Türkçesinin yabancı dil ya da ikinci dil olarak öğretimine akademik çalışmalarda yeteri kadar değinilmemiştir. Eğitim fakültelerinde “Yabancılara Türkçe Öğretimi” derslerine yer verilmeye başlansa da bu yeterli değildir. Üniversitelerde “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” bilim dalı olarak açılmaya başlandı. Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programları bulunan üniversiteler saptanmış; 8 üniversitenin web sayfaları ve ders programları gösterilmiş, diğer yabancı dil öğretimleriyle de karşılaştırılmıştır (Altun, 2016: 2).

Türkçe öğrenmek isteyen yabancıların gereksinimlerini ve öğrenme güçlüklerini dikkate alan yeni öğretim programları hazırlanıp geliştirilmelidir (Demir, 2014: 144).

Dil ailelerine, medeniyet ve kültüre, yakınlık ve uzaklığa göre Türkiye Türkçesi öğretimi geliştirilmelidir. Yakından uzağa doğru şöyle sıralanabilir:

1- Türk dili ailesine mensup olanlara Türkiye Türkçesinin öğretimi (Cumakunova, 2000: 22);

1.1- Türkiye dışında doğup büyüyen soydaşlar (Avrupa Türkleri vb.), (Coşkun, 2006: 64).

1.2- Oğuz grubu (Türkmen, Azerbaycan, Gagavuz vb.) Türkleri, (Jyrkankallio, 1992: 9).

1.3- Karluk grubu (Özbek, Yeni Uygur) Türkleri, (Öz, 1994: 3)

1.4- Kıpçak grubu (Kazak, Kırgız; Tuva, Hakas vb.) Türkleri, (Aydoğmuş, 2018: 51).

1.5. S grubu (uzak lehçelerden Yakut ve Çuvaş) Türkleri (Demir, 2006: 120).

2- Altay dil ailesine mensup olanlar (Moğol, Tunguz, Kore ve Japon), (Kuribayashi ve Gençler, 2012: 305).

3- İslam medeniyeti dairesinde olanlar (Farslılar, Araplar vb.), (Doğan, 207: 237).

4- Osmanlı bakiyesinden kalan Balkan ulusları (Aranavutlar, Bosnalılar vb.), (Jelavich, 2009: 80).

5- Diğerleri (Avrupalılar, Afrikalılar, Amerikalılar vb.), (Vandewalle, 2000: 178).

Yukarıdaki gruplara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde “özellikle İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmesi ortamında ortaya çıkan gelişmeler diğer dillerin de yabancı dil olarak öğretilme ortamlarına aktarılmıştır. Bu nedenle tüm yöntem ve izlençe“öğretim stratejisinin içerik sunumu ve organizasyonu” çalışmaları Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ortamlarına da etki etmektedir. Öğretmenlerin merkeze alındığı izlençe planlamasına sentetik, öğrencilerin merkeze alındığı izlençe planlamasına ise analitik izlençe denir. Sentetik izlencelerde dil bilgisi konuları ve yapılar öne çıkar. Bu tür izlencelerin yerini zamanla daha çağdaş öğrenme yaklaşımlarına uygun öğrenciyi merkeze alan ve öğrenmeyi bireyselleştiren analitik izlenceler almıştır” (Akbulut ve Yaylı, 2015: 36).

Tablo.1. Sentetik İzlence – Analitik İzlence Karşılaştırması

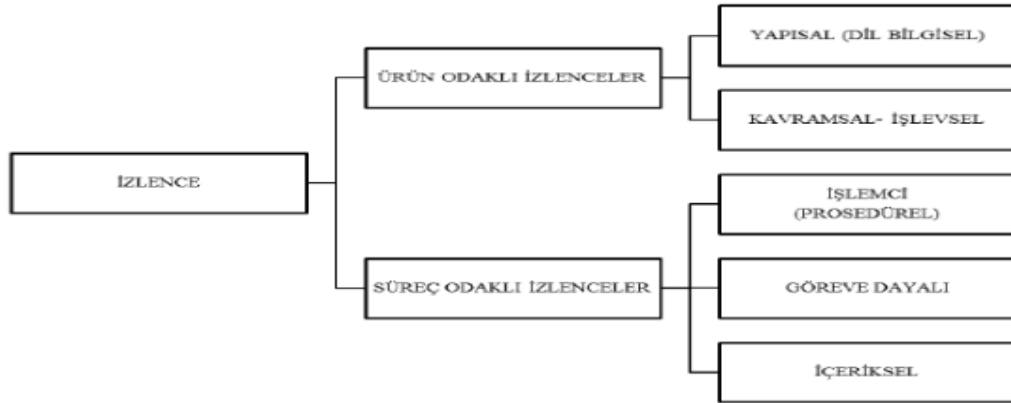
1: Sentetik İzlence-Analitik İzlence Karşılaştırması

<i>Sentetik İzlenceler</i>	<i>Analitik İzlenceler</i>
Ne öğrenilecek?	Nasıl Öğrenilecek?
Müdahaleci	Müdahaleci olmayan
Öğrencinin dışından gelen	Öğrencinin içinden gelen
Başkası tarafından yönlendirilen	İçten yönlendirilen ya da kendi oluşan
Otoritece karar verilen	Öretmen-öğrenci uzlaşması sonucu
Karar veren öğretmen	Karar veren öğretmen ve öğrenci
İçerik=uzmanın belirlediği	İçerik=öğrencinin belirlediği
İçerik=öğretmenden öğrenciye bir lütuf	İçerik=öğrencinin sunduğu ve istediği
Önceden belirlenmiş hedefler	Sonra belirlenen hedefler
Başarıya dayalı değerlendirme	Öğrencinin ölçütü olan başarı kavramı
Öğrenciye bir şeyler yapma	Öğrenciyle/öğrenci için bir şeyler yapma

Kaynak: (Akbulut ve Yaylı, 2015: 37).

İzlence Türleri

Şekil.1. İzlence Türleri

Kaynak: (Akbulut ve Yaylı, 2015: 38).

İzlence ve ders malzemesi ilişkisinde ders kitaplarının yanında yardımcı materyal olarak başlangıç sürecinden itibaren A2 temel seviyesindeki gibi hikâye kitapları da olabilir. Çalışmanın sınırlıkları içerisinde yer alan iki hikâye temel seviyeye indirgenerek izlenceye katkıda bulunulacak.

2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar

1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Millî Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenlediği ‘Yabancı Dil Öğretim Programları’ konulu seminerde yöntemler saptanmıştır.

2.3. Dil Öğretim Yöntemleri

Belli başlıklar altında sınıflandırılan yöntemler şunlardır:

Amerika’da geliştirilen yöntemler;

- 1- Bulgar psikiyatrist Lozanov’un telkin yöntemi (suggestology / suggestopedia): Yabancı dil öğretilen sınıflar kolay iletişim kurulacak şekilde düzenlenmekte ve etkili ders aracı olarak da müzikten yararlanılmaktadır. Öğrenciye yeni bir kimlik kazandığı telkin edilmektedir.
- 2- Amerikalı Psikiyatrist Curran’ın öğretmen ve öğrencilerin sorumluluk almasını savunan yöntem: Öğrenciler anadillerinde grup çalışması yaparken öğretmen de bir danışman gibi onları hedef dilde destekler.
- 3- Gattegno’nun sessizlik yöntemi (the silent way): Öğrenci, sınıftaki hareketleri dikkatle gözlemleyip öğretmenin ve sınıf arkadaşlarının söylediklerini dinler ve bunlardan anlam çıkarmaya çalışır.
- 4- San Jose State Üniversitesi psikoloji anabilim dalı profesörü Asher’in iz kuramı ile bağlantılı tüm fiziksel tepki yöntemi (total physical response): Bir olay ne kadar sık tekrarlanıyorsa ve bellekte ne kadar güçlü bir iz bırakıyorsa o olayın anımsanması o kadar kolay olur. İkinci bir dil öğrenme anadili öğrenen bir çocuğun gelişimiyle paraleldir. Çocuklara yöneltilen konuşmalar daha çok yanıt verirken fiziksel tepki içerir. Emir kipi materyal olarak resim, poster gibi görsel araçlar ile desteklenir (Demirel,1990: 50).

Avrupa Konseyi ile MEB’in kabul ettiği yöntemler;

- 1- Dilbilgisi çeviri yöntemi (grammar translation method): Daha çok gramer öğretimi için alıştırmalar içerir.

2- Düzvarım yöntemi (direct method): Dinleme, konuşma ve yazma becerilerini içerir. Dilbilgisi tümevarım yöntemle öğretilir.

3- Kulak dil alışkanlığı yöntemi (audio-lingual method): Tekrar, öykünme ve ezber yaptırılır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma sırası izlenir.

4- Bilişsel öğrenme yaklaşımı (cognitive-code approach): Ausubel ile dilbilimci Chomsky'nin görüşlerine göre dil alışkanlık geliştirme ile değil bilinçli olarak tümevarım ve tümdengelim kuralları kavratmayla, çeviriyle öğretilir.

5- İletişimci yaklaşım (communicative approach): Öğrenci merkezli olarak gruplar şeklinde diyaloglar yapılır; kalıplar ezberlemektense öğrenilenler anlamaya, kavramaya ve uygulamaya çalışılır. Sözcük öğretirken tümevarım yöntemi, dilbilgisi kurallarını öğretirken bilişsel öğrenme yöntemi, konuşma becerisini kazandırmak için kulak-dil alışkanlığı yöntemi tercih edilir (Kaymaz, 2018: 11).

2.4. Yabancı Dil Öğretiminin Seviyeleri ve Aşamaları

Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesinde dil düzeyleri şöyledir:

A

A1: Giriş ya da keşif düzeyi,

A2: Ara düzey ya da temel gereksinim düzeyi.

B

B1: Eşik Düzey,

B2: İleri Düzey.

C

C1: Özerk düzey,

C2: Ustalık.

Araştırmanın konusu gereği sadece A temel düzey dört temel beceri üzerinde durulmuştur.

2.4.1. Dinleme/Anlama

A1: Öğrenci kendisiyle, ailesiyle ve yakın sosyal çevresiyle ilgili bilinen sözcükleri ve en temel kalıpları sesler yutulmadan yavaş ve duyulabilir şekilde konuşulduğunda anlayabilir.

A2: Öğrenciyi doğrudan ilgilendiren konularla (en temel kişisel ve ailevi bilgiler, alışveriş, yerel çevre, meslek) ilgili çok sık kullanılan sözcükleri ve kalıpları anlayabilir. Basit, kısa, net ileti ve duyurulardaki temel düşünceyi kavrayabilir.

2.4.2. Okuma/Anlama

A1: Öğrenci afiş, duyuru veya katalog gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit sözdizimlerini anlayabilir.

A2: Öğrenci çok basit ve kısa metinleri okuyabilir. Zaman çizelgeleri, ilanlar, kullanım kılavuzları ve mönüler gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir, telefon ve e-posta mesajlarını okuyup anlayabilir, kısa özel mektupları anlayabilir.

2.4.3. Konuşma/Diyalog

A1: Öğrenci, karşılıklı konuştuğu kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinemesi ve söylemek istediklerini oluşturmada ona yardımcı olması şartıyla basit yoldan iletişim kurabilir. O anki gereksinim ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve yanıt verebilir.

A2: Öğrenci bildik konular ve etkinlikler üzerinde basit ve doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış konularda iletişime geçebilir. Çoğu zaman karşılıklı konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasa da kısa söyleyişler yapabilir.

2.4.4. Yazma/Yazılı Anlatım

A1: Öğrenci basit ve kısa sözdizimleriyle, mesaj, e-posta ve kartpostal yazabilir. Kişisel bilgi içeren – otel kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi – formlar, kayıt belgeleri doldurabilir.

A2: Öğrenci basit ve kısa notlar ve iletiler yazabilir. Teşekkür ve hatırlatma notları yazabilir. Çok kısa özel mektuplar yazabilir. Ajandasına küçük notlar alabilir
Kaynakça: (Büyükikiz ve Doğan, 2017: 14).

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinde A2 Düzeyi Konuları

1. Ünite: Mutfak, lokanta, İnternet kafe; şiş kebab yapma, sipariş, arkadaş arama.
2. Ünite: Buluşlar, icatlar, hafta sonu, haberler; dünyada ilkler, neler yaptın, sağlık için balık.
3. Ünite: Gelecek planları, nereye gidilecek, hava durumu; geleceğe mektup, Avrupa turu, piknikte.
4. Ünite: Kim ne yapmış? Masallar ve efsaneler, fıkralar; yeni komşu, Keloğlan, Eşeğin Sözü.
5. Ünite: Doğa olayları, alışkanlıklar ve ricalar, özetler; doğa olayları, alışkanlık ve hobiler, Çalığışu.
6. Ünite: Yetenekler, lütfen, görmeden gitmeyelim; iş ilanı, otelde, yağmurlu bir günde İstanbul (Bölükbaş, 2013: 4-103).

“Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi”nde A2 ve diğer düzeyler ile ilgili dinleme, okuma, konuşma (spoken interaction, spoken production) ve yazma için içerikler tespit edilmiştir (Little vd., 2011: 27).

2.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel İlkeler

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında eğitim almış öğretici bir iletişim dili olarak Türkiye Türkçesini öğretirken ilk olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşan dört temel beceriyi geliştirmeyi ilke edinir. Öğretici (yabancılara Türkçe okutmanı), öğretim etkinliklerini; yıllık, ünite ve günlük ders planları olmak üzere üç aşamada planlar. Öğretici, öğretilen dersin konusunu önceden yaşamış olmalıdır. Yapılacak özenli bir planlama, başarılı bir Türkçe öğretimi için temel koşuldur.

Basitten zora doğru bir yaklaşım olmalıdır. Yabancılara Türkçe öğretimine önce basit söz dizimi ile başlanmalı daha sonra birleşik söz dizimi öğretilmelidir. Başlangıçta somut kavramlardan soyut kavramlara geçilmelidir. Bilinenden bilinmeyene doğru gidilmelidir. Bilinen bir söz dizimi ile bilinmeyen sözcükleri, bilinen sözcüklerle de bilinmeyen bir söz dizimiyapısını öğretmek daha verimli olacaktır. Yabancılara Türkçe öğretimindeki bir başka ilke de sınıf içi görsel ve işitsel araç-gereçler kullanmaktır. Bu materyaller ile kaynak zenginliği artırılır. Materyal çeşitliliği öğrencinin ilgisinin yoğunlaşmasına katkı sağlar. Sınıf içinde doğal ortam oluşur. Doğal ortamın oluşması için yabancılara Türkçe öğretiminin hedef dilde gerçekleşmesi bir gereklilik kabul edilir. Sınıf içi diyaloglarda öğretmenden çok öğrenci konuşturulmalıdır. Dil bilgisi kuralları; dinleme, konuşma, okuma ve yazma etkinliklerinde basitten zora doğru tek tek öğretildiğinde bir karışıklık ortaya çıkmaz ve bu şekilde tam bir öğrenme sağlamış olur. Verilen örnekler günlük dilde olmalıdır. Yeni öğrenilen kelimeler ve cümleler öğrencilere anlatım yollarıyla uygulanmalıdır. Bütün öğrencilerin derse katılımı sağlanmalıdır. Bunun için ikili ve üçlü tartışmalar, soru-cevap, rol yapma, grup tartışması, benzetim (simülasyon) gibi teknikler kullanılabilir. Sınıftaki öğrencilere genel bir grup olarak bakılmamalı, her öğrencinin bireysel özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Her öğrenciye dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri uygulamalı olarak kazandırılmalıdır. Sınıf ile öğrenilecek konu arasında bir bağ kurularak öğrenciler öğrenmeye güdülenmelidir (Kaymaz, 2018: 10).

Okutman derse her zaman hazırlıklı ve günlük plan ve konuya uygun materyallerle gelmelidir. Öğrenciden 5 dakika önce sınıfa girmeli ve gerekli hazırlıkları yapmalıdır. Sınıfı öğrencilerden sonra terk etmelidir. Sınıf “u planı” şeklinde olmalıdır. Öğrenci sayısı 12’yi geçmemelidir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine göre düzenlenmiş, seviyelere göre düzenlenmiş sınıflar olmalıdır. Aynı seviyedeki sınıflarla birlikte film seyretme, gezi yapma, piknik yapma gibi ortak etkinlikler olmalıdır. Dersin konusu dış mekâna uygunsa gerekli yazışma ve ulaşım imkânları önceden sağlanarak plana uygun şekilde ders doğal ortamlarda da uygulamalı olarak yapılabilir. Sınıfta, okulda ve yurttan aynı ana dili konuşan öğrenciler bir arada bulunup kendi dillerini konuşmamalı, sürekli hedef dil ortamları

oluşturulmalıdır. Bir öğrenci sürekli aynı yerde oturtulmamalı, her derste yerler yeniden değiştirilmelidir. “Sınıflara Yabancılara Türkçe Öğretiminde” ilk çalışmaları yapan Türk bilim adamlarının veya eserlerinin isimleri verilmelidir. Örnek: Kaşgarlı Mahmut ve Dîvânü Lügati't-Türk (1072), Codeks Cumanicus (1303), Ali Şir Nevâi ve Muhâkemetü'l-Lûgateyn(1499) ile Floransalı Filippo Argenti ve “Regola del parlare turcho” (1533)vb. (Çetin, 2012: 1).Zaman zaman rakip gruplar kurarak oyunla Türkçe öğretilmelidir. “Oyunlarla dil öğretimi sayesinde, öğrenciler arasındaki sevgi, paylaşım ve arkadaşlık duygularının geliştiği ve öğrencilerin sosyalleştiği, aralarındaki iletişim bağlarının kuvvetlendiği görülmektedir” (Kara, 2010: 407).

Sınıf içinde bireysel ve grup şeklinde oyunlar eğitim ortamını neşeli ve zevkli hâle getirir. Şarkı, bulmaca, tekerleme gibi oyunlar geliştirilebilir. Dil öğretimindeki oyunlar şunlardır:

- 1- Adam asmaca: Grup içinde veya iki öğrenci arasında da oynanabilir.
- 2- Bilen oturur: Eş anlamlı ve zıt anlamlı kelimeleri bulma şeklindedir.
- 3- Son harften sözcük türetme: Kalem, masa gibi.
- 4- Sözcük türetme: Harfler karışıktır. Eklerle en uzun sözcük türetilir.
- 5- Eşini bul: Görsel içerikli resim kartlarıyla yapılır. En çok kart toplanır.
- 6- Meslek bulma: İpucu cümlelerle öğrencilere meslek adları buldurulur.
- 7- Hadi anlat bakalım: İki grup verilen sözcüğü sessizce anlatmaya çalışır.
- 8- Nazlı'nın kedisi: Kediye ait özelliklerin baş harfini öğretmen verir.
- 9- Baş harfleri birleştir: Verilen kelimelerin baş harfleriyle sözcük bulunur.
- 10- Sözcüklerle beyin fırtınası: Bağlam çerçevesinde söz dağarcığı genişler.
- 11- Nesi var? Sınıftan çıkartılan öğrenciye seçilen eşyanın parçaları sorulur.
- 12- Kulaktan kulağa: Fısıldanan sözcüğü en son öğrenci telaffuz eder.
- 13- Zıddını söyle: A ve B grubundan öğrenciler seçilerek zıt sıfatı söyler.
- 14- Evet-hayır: Torbadan çekine kelime bulununcaya kadar soru devam eder.

- 15- Bingo: Kelime kartına yeni 15 kelime dolduruluncaya kadar fiş çekilir.
- 16- Tombala: Resim kartları torbadan çekilerek öğrenciye sorulur.
- 17- İsimlere sıfat bulma: Grup yöneticisi seçtiği isme sıfat bulunmasını ister.
- 18- Alfabe çorbası: 20 saniyede çekilen harfe sözcük bulunması istenir.
- 19- Bak ve yaz: Yansıtılan resmin deftere yazılması istenir.
- 20- Bulmacalar: Kare bulmaca, resimli kare bulmaca, sarmal bulmaca, nesne bulmaca, resimli bulmaca, piramit bulmaca, kelime avı, sözcük yerleştirme, son harfi verileni bulma, çağrıştırma (Çetin, 2012: 29).

Yabancılara Türkçe öğretirken hem öğrenciler için hem de uygulayıcılar için ekonomik çözümler üretilmelidir. Gönüllü kuruluşlardan ve yerel yönetimlerden, uluslararası organizasyonlardan destek alınmalıdır.

Bu konuda sonuç olarak yabancılara Türkçe öğretiminde temel ilkeler/öğrenme üslupları şunlardır:

- 1- Yakından Uzağa İlkesi,
- 2- Kolaydan Zora, Basitten Karmaşığa İlkesi,
- 3- Somuttan Soyuta İlkesi,
- 4- Bilinenden Bilinmeyene İlkesi,
- 5- Yaparak Yaşayarak Öğrenme İlkesi,
- 6- Güncellik İlkesi, Ekonomiklik İlkesi,
- 7- Ekonomiklik ilkesi (Köksal ve Varoşoğlu, 2011: 51-61).

2.6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Genel İlkeler

Öncelikle şu gereklilikler yerine getirilmelidir:

- 1- Basamaklı kur sistemi,
- 2- Düzey belirleme sınavı,

- 3- İdeal sınıf yapısı ($\cap$ şeklinde olmalı) ve öğrenci sayısı (8-14 olmalı),
- 4- Öğretmen ve öğrenci ders kitabı olmalıdır. Çalışma kitabı, sözlükler, kasetler, CD'ler olmalıdır.

Sırasıyla şu temel ilkeler olmalıdır:

- 1- Kullanılan (yaşayan) dilin öğretilmesi,
- 2- Seslendirmeye ve diksiyona önem verilmesi,
- 3- Öğrencinin bildiği kelimelerle yeni cümleler kurulması,
- 4- Öğrencileri bildiklerini ve öğrendiklerini uygulama olanağı verilmesi,
- 5- Her öğrenciye eşit söz hakkının verilmesi,
- 6- Kültürün içerisinde dilin öğretilmesi,
- 7- Bireysel ve grup çalışmalarına gereken ölçüde yer verilmesi,
- 8- Dersi sıkıcı olmaktan kurtaran drama gibi etkinliklere yer verilmesi,
- 9- Öğretilmeyenlerin sınavda sorulmaması,
- 10- Öğrencinin öğreneceği kadar bilgiye yer verilmesi,
- 11- Öğrencinin yaptıkları yanlışların kırıcı olmadan anında düzeltilmesi,
- 12- Ortak kelimeler gibi benzerliklerden yararlanılması,
- 13- Öğretime ana dildeki gibi dinleme becerileriyle başlanması,
- 14- Örneklemeler yapıldıktan sonra yeni söz dizimi kalıplarının verilmesi,
- 15- Anlam bir dilden diğerine aktarılırken tefsiri tercüme yapılmaması, birebir kelime karşılığı yerine o dilin mantığına uygun anlamın aktarılması,
- 16- Dersi planlarken çeşitliliğe dikkat etme,
- 17- Amaca uygun yöntem belirlenmesi.

2.7.DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ

Günümüzde Avrupa ortak dil kriterleri ve Avrupa dil portfolyosu yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde temel alınmaktadır.“21. yüzyılda küreselleşme

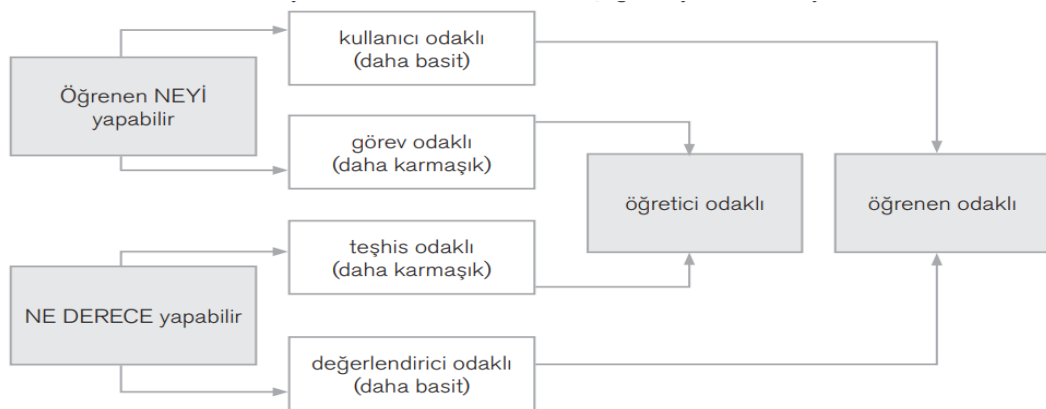
kapsamında, her bireyin bir veya birden fazla yabancı dil öğrenmesi ve konuşup yazabilmesi temel bir zorunluluk haline gelmektedir. Avrupa Konseyi II. Dünya Savaşı'nın ardından 5 Mayıs 1949 yılında kurulmuştur. 15-17 Ekim 2000 tarihleri arasında Polonya'nın Krakov kentinde düzenlenen Eğitim Bakanları Daimi Konferansı sonucunda imzalanan sonuç bildirgesiyle Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerde Avrupa Ortak Dil Kriterleri (AODK) Projesinin uygulanması kararı alınmıştır.” (Ada ve Şahenk, 2010: 64). 1954 yılında Avrupa Konseyi “Kültür Anlaşması” imzalamıştır. 1957 yılında Fransa'nın önerisiyle yabancı dil öğretimini geliştirmek için uzmanlar görevlendirilmiştir. 1963 ile 1972 yılları arasında üniversitelerde konu ile ilgili araştırmalar artmıştır. 1971 yılında Almanya'da Çağdaş Diller Projesi başlatılmış, 1977-1981 yılları arasında Avrupa Konseyi çalışmalarını sürdürmüştür. 1984-1987 yılları arasında 36 üyenin katılımıyla 1500 dil üzerinde incelemeler yapılmış, 1989-1997 yılları arasında bir dil eğitim projesi Avrupa vatandaşları için yapılmıştır. 1996 yılında Avrupa Ortak Dil Kriterleri oluşturulmuş, 2000 yılında Avrupa Konseyi konuyla ilgili bildirgesinde sosyo-kültüre de yer verilmesini istemiştir. 15-17 Ekim 2000 tarihlerinde Dil Politikaları Birimi tarafından “Avrupa Ortak Dil Kriterleri Projesi” Polonya'nın Krakov kentinde 2001-2002 öğretim yılında uygulamaya konulmak üzere kabul edilmiştir. Sonuçta 2001 yılı diller yılı olarak kabul edildi (Concil of Europe, 2007). 2001 ‘Avrupa Diller Yılı’ etkinlikleri kapsamında en son proje çalışmaları olan ‘Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı’ (GER = Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen / CEFR = Common European Framework of Reference for Languages) ve ‘Dil Gelişim Dosyası’ (Europäisches SprachenPortfolio /ESP) ilgililere tanıtılmış ve bu değişikliklerin bundan sonraki süreçte (yabancı) dil öğretimi alanına getirecekleri irdelenmeye başlanmıştır (Güler, 2005: 92).

A1 ve A2 tanımlamaları <https://www.telc.net/tr.html>(ET: 10.04.2019) genel ağ sayfasındaki güncel bilgiler kullanılarak yapılmıştır.

2.7.1.Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinin (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) 2001 yılında yayımlanması dil öğrenimini önemli derecede etkilemiştir. Bu çerçeve; dil öğrenenlere yabancı dil dersleri ve dil sınavlarına yönelik bir ortam oluşturulmuştur, ancak çerçeve ortak olmasına rağmen her bağlama uyarlanabilir şekilde tasarlanmıştır. Bu ortak dil çerçevesi asla kuralcı değildir. Türkiye'nin eğitim sistemi kapsamında geleneksel teknik terimler kullanılmıştır. Avrupa eğitim kurumu "telc – language tests" Frankfurt'tadır. Burada Türkiye irtibat bürosu açılmıştır. Avrupa için Türkçe sınavlar geliştirilmiştir. Ayrıca güncel bir Türkçe çevirinin yapılmasını gerekmiştir. Sürekli geliştirilen Türkçe sınavlar ve bu çeviri, hem Almanya'da hem de Türkiye'de uygulanacak hizmet içi eğitim programlarının zeminini oluşturmuştur. Kapsamı geniş, şeffaf ve kendi içinde tutarlı bir kılavuz olan başvuru metni, yabancı bir dili öğrenmenin bütün aşamalarında öğretmenlere ve öğrenenlere bir kılavuz olmayı amaç edinmiştir (Köprülü ve Tanrıkulu, 2008: 48). Yabancı dil öğretiminde Avrupa standartları hedeflenmiştir. Yabancılar Türkçe öğretecek olan öğretmenlere yönelik eğitim seminerleri verilmektedir. Uygulamadaki paydaşlarla konuya ilişkin bilgi alışverişinde bulunmak gereklidir. Bunun için ortak bir dile gereksinim vardır. AOÖÇ bu amaç için bir temel oluşturmaktadır. Bu süreci Millî Eğitim Bakanlığı desteklemiştir. Millî Eğitim Bakanlığı ve "telc" başlattığı bu çalışmayla yaşam boyu öğrenme ve eğitimde en yüksek kaliteye ulaşmayı hedefleyen üretken bir işbirliğini gerçekleştirmiştir. "Türkçe AOÖÇ, çok dillilik ile kültürlerarası uzlaşmayı güçlendirme yolunda bir yapı taşı oluşturur" (Keicher, 2013: 5).

Şekil.2. Basamak Kümeleri

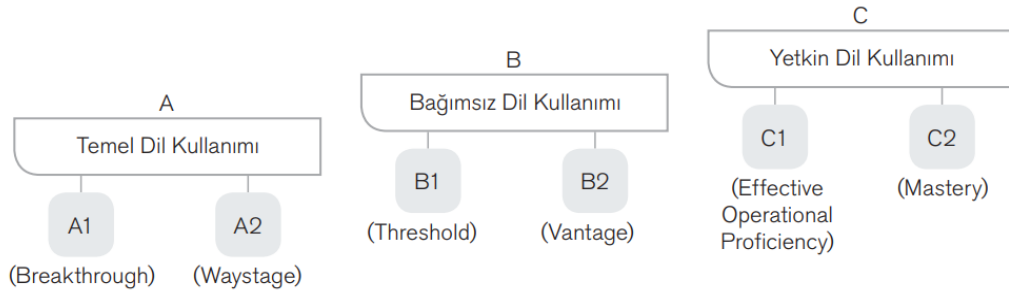

AOÖÇ’de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanıcı odaklı basamak kümeleri vardır. Örneğin A1 temel düzeyi için “yavaş ve özen göstererek kendisine hitap edildiğinde basit bir Türkçeyi anlayabilir, kısa, anlaşılır ve basit bildirimlerin ve duyuruların ana noktalarını kavrayabilir” tanımlayıcısı vardır. “*Kullanıcılara yönelik basamak kümeleri genelde bütünseldir ve her düzey için bir tanımlayıcı sunar. Dil yeterlik basamak kümelerini, aşağıdaki yönelimlere ayırmak mümkündür*” (Keicher, 2013: 44).

2.7.2 Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (CEFR) Düzey Yeterlik Tanımları

Avrupa’da yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler için gerekli öğrenim alanını uygun bir şekilde belirleyen altı geniş basamaktan oluşan bir çerçeve vardır. Bu düzen A, B, C şeklinde aşağıdaki gibi açıklanır (Keicher, 2013: 30):

Şekil.3. Düzey Yeterlilik Tanımları

Temel dil kullanım, bağımsız dil kullanım ve yetkin dil kullanım düzeyleri kendi içerisinde ikili aşamalara ayrılmaktadır. Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi A1 (Breakthrough), A2 (Waystage) düzeyleri dili temel düzeyde kullanan, B1 (Threshold), B2 (Vantage) seviyeleri dili bağımsız kullanan ve C1 (Effective Operational Proficiency), C2 (Mastery) seviyeleri de dili mükemmel olarak kullanan bireyleri ifade etmektedir.

Saat olarak öğretim süreci ve (dakika olarak) süresine göre sınavların nasıl olacağı belirgin şekilde saptanmıştır. Güncellenmiş olarak seviyelerin tanımlanmaları aşağıdaki gibidir:

A1 Öncesi: Pre-A1 veya Ön-A1 denilmektedir. Ana dili Türkçe olmayan, okuryazar, okul geçmişi sınırlı olan veya hiç olmayan, göçmenler dâhil yetişkinler içindir. Avrupa Birliğinin yabancı dil olarak Türkçe ilk kazanımlar için başvuru rehberinde *“A1 öncesi düzey, A1 düzeyine giden yolda bir ‘ara aşama’ olarak öngörülmüş olup ‘öğrencinin henüz üretici bir beceri edinmediği, bir dizi sözcük ile kalıplaşmış ifade dağarcığına sahip olduğu’ bir beceri düzeyine karşılık gelmektedir”* diye tanımlanmaktadır (Polat vd., 2018: 6).

A1: Bu düzeyde“tanışma, yeme, içme, alışveriş, ev gibi” somut ihtiyaçlarla ilgili konularda çok basit bir biçimde anlaşabilirsiniz. Dil bilgisi konusunda kimi temel yapılar kullanabilir.

A2: Sık karşılaşılan günlük durumlarda en temel biçimde anlaşabilir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen birey bildiği konularda kısa konuşmalar yapabilir. Temel dil bilgisi yapılarını doğru kullanabilir.

A2 İlkokul: Yurt dışında yaşayan 9 – 12 yaş arası çocuklara göre uyarlanmıştır. Anne ve babalarının dilini yaygın olarak kendi aralarında yaptıkları günlük konuşmalarda veya aile ortamında kullanırlar. Sık karşılaşılan günlük olaylarda en temel biçimde anlaşabilirler. Bildikleri konularda kısa diyaloglar kurabilirler. Temel gramer kalıplarını doğru kullanabilirler.

A2 Ortaokul:12 yaş üzeri çocuklara göre uyarlanmıştır. Sık karşılaşılan günlük olaylarda en temel biçimde anlaşabilirler. Bildikleri konularda kısa diyaloglar kurabilirler. Temel gramer kalıplarını doğru kullanabilirler.

“Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metninde (OBM)” düzeyler Eylül 2017 tarihinde güncellenmiştir. Güncellenen betimleyici ölçekler aşağıdaki tablonun son iki sütununda görülmektedir (Polat vd., 2018: 6).

Tablo.2. Betimleyici Ölçekler

Etkinlikler		2001'deki betimleyici çizelge	2001'deki betimleyici ölçekler	2017'de güncellenen betimleyici ölçekler	2017'de eklenen betimleyici ölçekler
Alımlama (OBM, 4.4.2)	Sözel	✓	✓	✓	
	Yazılı	✓	✓	✓	
	Stratejiler	✓	✓	✓	
Üretim (OBM 4.4.1)	Sözel	✓	✓	✓	
	Yazılı	✓	✓	✓	
	Stratejiler	✓	✓	✓	
Etkileşim (OBM 4.4.3)	Sözlü	✓	✓	✓	
	Yazılı	✓	✓	✓	
	Stratejiler	✓	✓	✓	
	Çevrim içi				✓
Aracılık (OBM 4.4.4)	Metin	✓			✓
	Kavramlar	✓			✓
	İletişim	✓			✓
Beceriler					
İletişimsel dil yetisi	Dilsel	✓	✓	✓	✓ (Sesbilim)
	Edimbilimsel	✓	✓	✓	
	Toplumdilbilimsel	✓			✓
Çok dillilik ve çok kültürlülük yetisi (OBM 6.1.3)	Çok kültürlülük	✓			✓
	Çok dilli anlama ve dağarcık	✓			✓

Kaynak: Council of Europe, 2017, s. 46.

2.8. HİKÂYE METNİ İLE DİL ÖĞRETİMİ

Yabancılara Türkçe öğretiminde öyküler genellikle dinleme, okuma ve anlatma etkinlikleriyle yapılır.

Hikâye anlatım yöntemiyle Türkçe öğretilirken öğrencilerin yalnız dinlenme, konuşma ve kelime kazanma yeteneklerini geliştirmekle kalmıyacak, sahip oldukları

drama becerilerinin de ön plana çıkmasını sağlar ve her anlatımla kendilerine duydukları güvenin artmasına yardımcı olur (Arioğul ve Uzun, 2010: 1670).

Öykü kitapları düzeye uygun olarak A, B, C seviyelerinde düzenlenmelidir.

2.8.1. A2 Düzeyinde Hikâye Metni ile Dil Öğretimi

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan hikâyelerde dilin altı seviyesi (A1,A2,B1,B2,C1,C2) esas alınır. Bu yapılırken ders kitaplarındaki temalar ve temel yaşam alanları dikkate alınır. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninden yola çıkılarak hazırlanan kazanımları ve dil becerilerini destekleyici hikâyeler oluşturulmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı GENÇDES Projeleri kapsamında desteklenen bu proje ile ülkemizde öğrenim gören 14 yaş üstü yabancı öğrencilerin dil seviyelerine ve ortak kültür değerlerine uygun olarak alan uzmanı yazarlarca özgün hikâye kitapları hazırlanmıştır. Bu çerçevede her düzeyde 5 öykü kitabı, toplam 6 düzeyde 30 öykü kitabı düzenlenmiştir. Her bir düzey için oluşturulan öykü setlerini bir yazar kaleme almış, toplam 6 düzeyde 6 yazar görevlendirilmiştir (Sanal-4, 2019: 1).

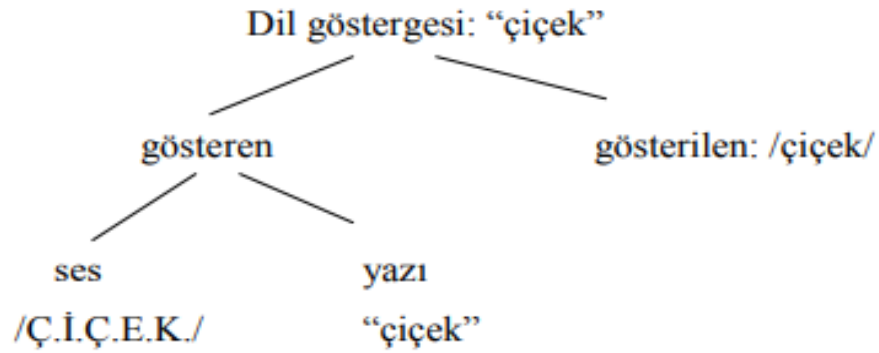
2.8.2. A2 Düzeyinde Hikâye Metni ile Dil Öğretiminde Dil Kullanım Alanları

Dil öğretiminde ders kitapları kadar öneme sahip bir diğer materyal de hikâye setleridir. Avrupa Birliği Dil Portfolyosu kapsamında A2 olarak sınıflandırılan temel düzeyde hazırlanan hikâye kitaplarıyla yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmeye başlayan öğrenciler hedef dille bütünsel olarak karşılaşır. Hikâye kitabındaki alıştırma tipleri, görseller, kültür aktarımı ve doküman inceleme yöntemleriyle öğrencilerin söz dağarcığı gelişir ve ifade güçleri artar. Öğrenciler hedef dil Türkçeyi özgür bir şekilde kullanılmaya yönlendirilirler (Gün ve Şimşek, 2017: 502).

2.8.3. Hikâye Metni ile Dil Öğretiminde Görsel Malzemenin Kullanımı

Avrupa standartları ve kitap nitelikleri açısından öğrencinin öngörü gücünü artırmak, düşsel gücünü güçlendirmek amacıyla görseller hikâye metninin ya soluna ya da üstüne konulur. Görseller aracılığıyla nesnelere isimleri öğretilir. Görsellerle bilinçaltına yerleşen sözcüğün anlamla ses imgesi göstergede birleşir (Erol, 2014: 8).

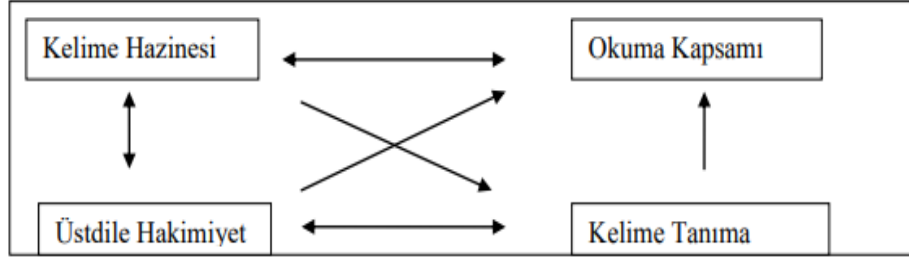
Şekil.4. Dil Göstergesi

Görsellerdeki durumların yazılı hâle getirilmesi sağlanır. Seslendirme CD’si dinleme becerisinde kullanılır. Tasarım ve gerçeklik açısından kaliteli resimler kullanılır. “Dilsel iletişim bağlamında yer alan yazınsal iletişimde ‘söylem’, görsel ve işitsel kanallar aracılığıyla dil sayesinde gerçekleşmektedir. Bu süreçte semiotik biliminin kavram dünyasıyla ifade edilecek olursa anlam ve gönderge içeriği ileten bir metin ortaya konulur” (Soyer, 2016: 304).

Gruplarla dil oyunlarında sözlü olarak hatalı olan bir öykü nasıl, nerede ve ne zaman gibi sorularla öğrenciye düzeltilir. Kısa yazılan zincirleme öyküler okutturulur ve dinlettirilir. Resimli öykülerin seslendirilmesi yaptırılır. Sözel bağlam görsellerle anlaşılır duruma getirilir. A1 seviyesinde somut metinler tercih edilmelidir. Görsel ve işitsel medyadan yararlanılmalıdır. Böylece metin içerisinde edinilen sözcükler kalıcı olur. Sözcük dağarcığı dil kullanım yetkinliğiyle doğru orantılıdır (Erol, 2014: 8).

Şekil.5. Sözcük Dağarcığı

Kısacası görsel algısal etkinliklerde okuma gerçekleştirilir. Görsel ve işitsel girdiler eş zamanlı yapılır (Keicher, 2013: 74).

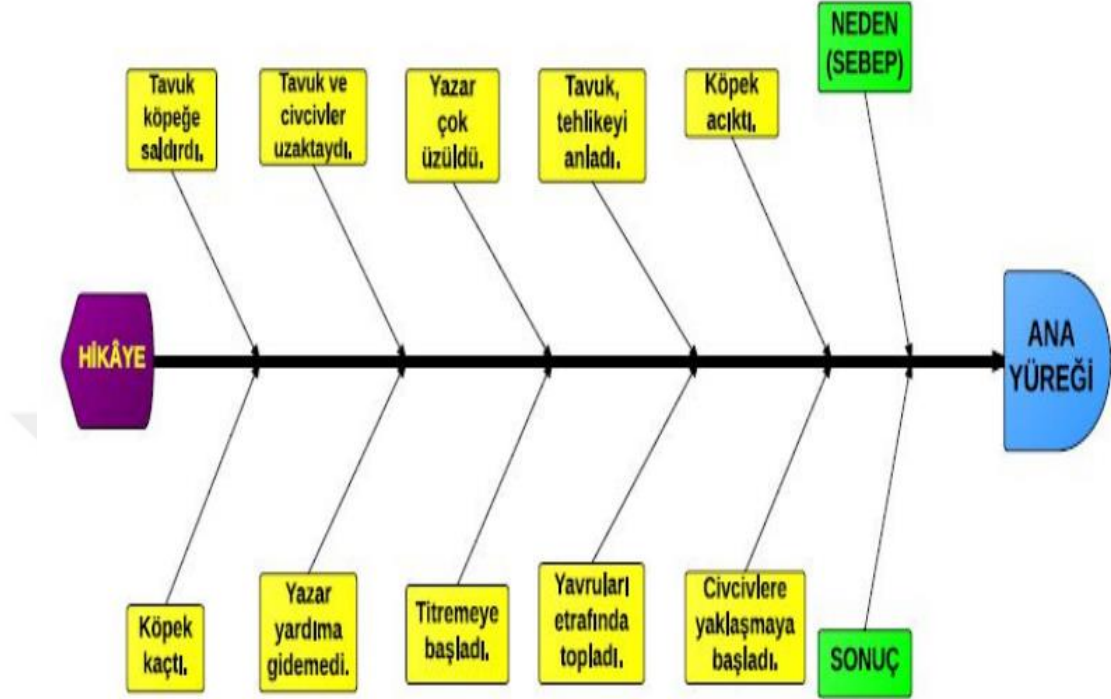
2.9. Hikâye Metni ile Dil Öğretimi Stratejileri

Öncelikle yabancı dil öğreniminde stratejinin tanımlanması gerekir. “*Strateji, bir bireyin kendi belirlediği ya da verilen bir görevi yerine getirmek için seçtiği, her bir düzenlenmiş, amaç odaklı ve yönlendirilmiş eylemler ve süreçler dizisi demektir*” (Keicher, 2013: 19).

Kapalı ortam olan sınıfta öğretilen yabancı dil dışarı çıkınca çabucak unutulmaktadır. Bunun akılda kalabilmesi için içerisinde Kaşığı hikâyesindeki “fakfon kaşığı” gibi somut bir buluş da bulunan düzeye uygun kısa öykülerin kullanılması gerekir.

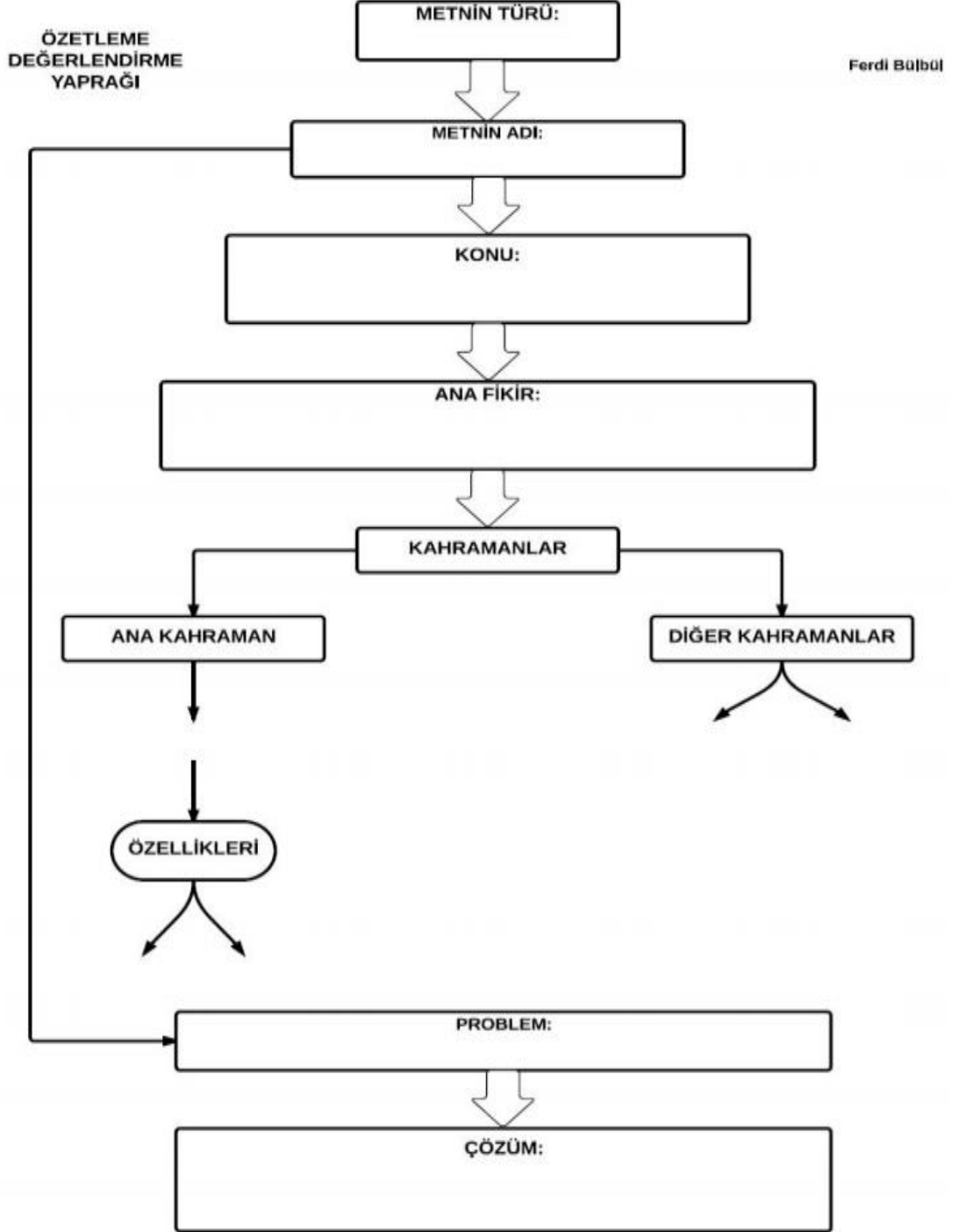
Kavram haritaları hazırlamada hikâyeler en uygun okuma araçlarıdır. Balık kılıçığı gibi hikâyenin bel kemiği öykünün başlığına doğru çizilir. Sol (üst) yanda neden (sepep), sağ (alt) yanda sonuçlar verilerek ilerlenir. Buna Ana Yüreği Hikâyesi kavram haritası güzel bir örnektir (Bülbül, 2015: 190):

Şekil.6. Balık Kılıcı

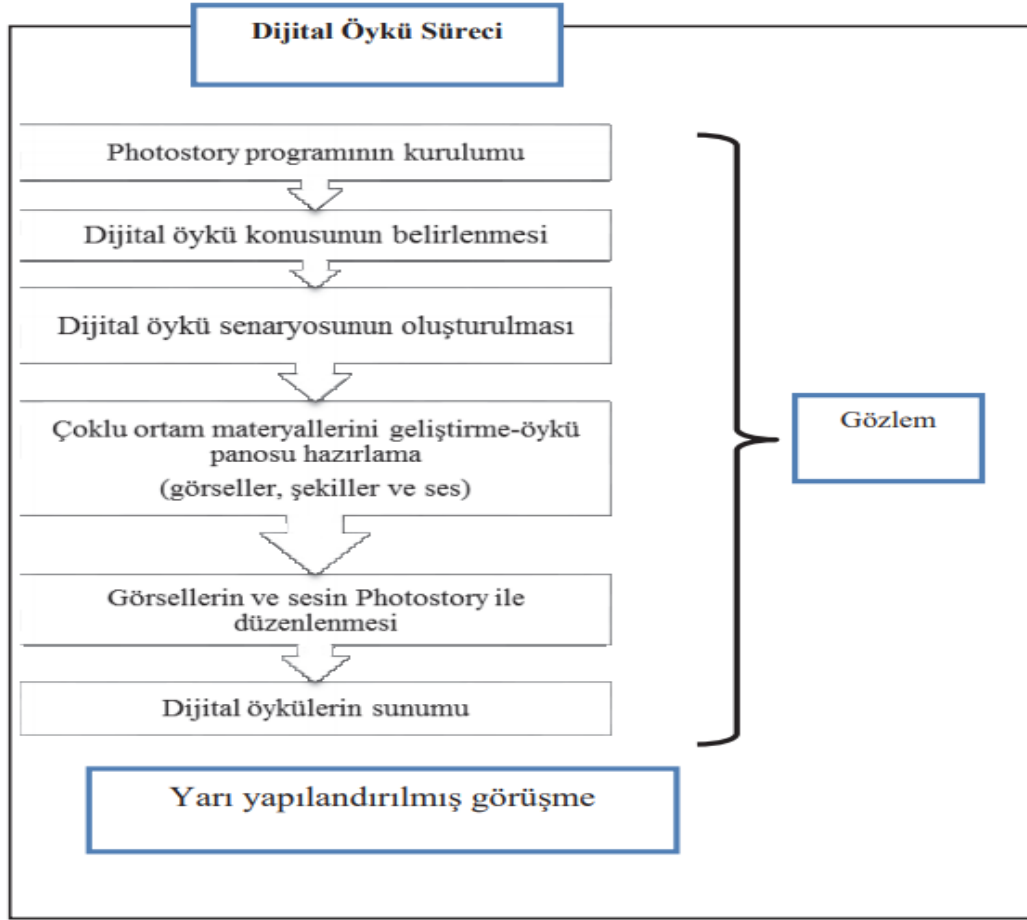
Hikâye edici metinlerin özetlenmesinde aşağıdaki gibi “değerlendirme yaprağı” kullanılır (Bülbül, 2015: 190):

Şekil.7. Değerlendirme Yaprağı

Teknolojik gelişmeler sayesinde yabancı dil eğitiminin “konuşma” boyutu, ses ve görüntüyü birleştirerek kullanıcıların etkili içerikleri kendilerinin üretebildikleri dijital öyküleme yöntemi ortaya çıkmıştır. Dijital hikâyelerin hazırlandığı bu süreç aşağıdaki şekilde özetlenerek gösterilmiştir (Tatlı ve Aksoy, 2017: 141).

Şekil.8. Dijital Öykü Süreci

A2 düzeyinde daha çok masalları içerisine alan öyküler olmalıdır. “Anlatı metinleri, bağdaşıklığı yüksek, dinleyici veya okuyucunun zihninde sürekli olarak ‘Kim kime ne yapacak?’ ve ‘Bundan sonra ne olacak?’ sorularını canlı tutan metinler olması ve hem yapısal, hem içerik bakımından yeniden yapılandırılabilirlik özellikleri nedeniyle öğrenmeyi hem kolay hem kalıcı kılacaklardır” (Özcan, 2011: 1).

Öğrencilere Türkçe otantik bir öyküyü okutmadan önce benzer bir konu üzerinde kendi kültürlerine ait kısa öyküler anlatmalarını istemek oldukça motive edici olabilir. “*Edebî eserler sadece dilbilgisi kurallarından olumu, dilbilgisel bir derlemeden ibaret değildir. Sadece dilbilgisel yapılardaki kelime türlerinden, biçim bilgisinden, söz diziminden oluşmaz. Tüm bu yapıları içine alarak ortak bir bilincin derin bir imgelemin, düşüncenin başka şekillerde dışa vurumu, toplumsal kuralları da kapsayan, derin ve yüzeysel iki yapıyı birden içinde barındıran bir bütündür. Küçük bir öyküyü okumak, incelemek, üzerinde yorum yapmak bu koca bütünü oluşturan tüm bu öğeleri anlamayı kolaylaştırmaktadır*” (Cibaroğulları, 2007: XV).

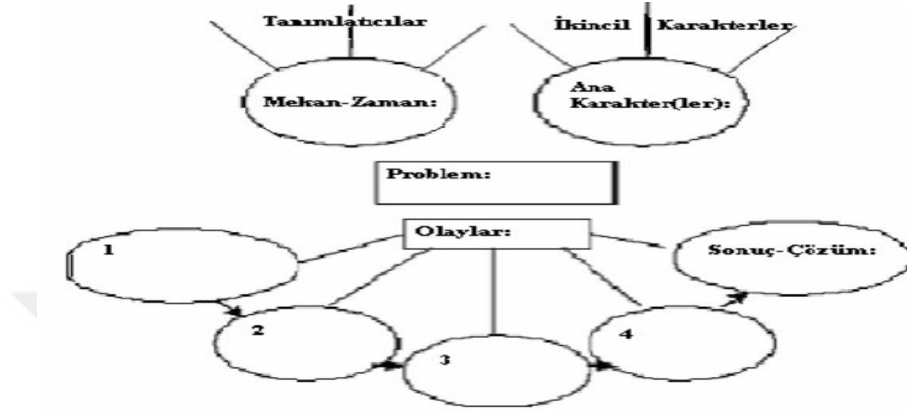
2.9.1. “Hikâye Metnini Anlamlandırma” Kullanılan Önemli Stratejiler

Okuma sürecinde izlenecek olan stratejinin belirlenmesinde metnin yapısı temel değişken olarak kabul edilir. Metin yapısı hikâye edici ve bilgi verici olarak ikiye ayrılır. Konu gereği hikâye edici metin üzerinde durulacaktır. Genelde konu, karakter, mekân ve çözülecek bir problem içeren hikâye metinleri, sebep-sonuç oluşturan hikâye edici metinlerin “hikâye grameri” adı verilen yapısı vardır (Williams, 2005: 7). Hikâye metninin girişinde mekân ve karakter tanıtımından sonra sorunun çerçevesi çizilerek okuyucuda merak uyandırma yoluyla okuma süreci güdülenerek hızlandırılır. Gelişmede düğüm çözülmeye çalışılır. Sonuç bölümünde olaylar toparlanarak duygusal rahatsızlık veren belirsizlik ortadan kaldırılır.

Hikâye metnini anlamlandırma kullanılan stratejilerden bazıları şunlardır:

1- Hikâyenin yüzü stratejisi: “*Bu strateji, hikâye edici metinlerin öğelerinin hatırlanması, tanımlanması ve anlaşılmasını sağlamak için görsel bir iskelet işlevi görür*” (Yazıcı, 2006: 237). Hikâyenin yüzü stratejisi taslağı aşağıdaki gibidir.

Şekil.9. Hikâyenin Yüzü Stratejisi

Kaynak: (Staal, 2000: 27)

2- Üstbilişsel okuma stratejisi: Okuma hızını belirleyen planlama, sözlükten yararlanmayı sağlayan izleme ve özetlemeyle oluşan değerlendirmeden meydana gelir (Edizer vd., 2018: 483).

3- Düşünme stratejisi: Anlamlandırmada etkili olan bir kodlama tekniği olarak bilinir. Soru yoluyla birey metni anlamaya çalışır ve sorun çözme becerisi kazanır (Sübaşı, 2000: 3).

4- Ekleme stratejisi: Bu strateji var olan bilgi ile yeni bilgiler arasında ilişki kurarak anlamlandırmayı kolaylaştırır. Bilgi kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarılır. Benzetim ve karşılaştırma ile öğrenme gerçekleşir (Sübaşı, 2000: 3).

5- Örgütme stratejileri: Yeni materyallerin anlamlılığını artıran bir stratejidir. Örgütme stratejisinde gruplama, terim ya da düşünceleri bir araya getirme, küçük alt parçalara bölme, anahtar oluşturma, kodlama, şemalaştırma, yeniden düzenleme, özetleme, uzamsal temsilciler oluşturma, not alma gibi etkinlikler yapılır (Sübaşı, 2000: 3).

6- Okuduğunu anlama stratejileri: Üç basamaktan oluşur;

- a) Okuma Öncesi Stratejiler: Gözden geçirme/inceleme, okuma amaçlarını belirleme, önbilgileri harekete geçirme, sorular çıkarma, tahminde bulunma, hipotez oluşturma.
- b) Okuma Sırasında Kullanılan Stratejiler (Anlamı Yapılandırma Stratejileri): Sözcükleri tanımlama, ilişki kurma, zihninde canlandırma, sorulara yanıt arama ve yeni sorular oluşturma, hedefe odaklanma, tahminleri/hipotezleri kontrol etme, not alma karmaşık noktaları belirleme, akıcı okuma.
- c) Okuma Sonrası Stratejiler (Düzeltilme ve Anlamlandırma Stratejileri): Özetleme, soruları yanıtlama, sentez yapma, metni görsel öğelerle ifade etme, değerlendirme (Susar, 2006: 25).

2.9.2. Hikâye Metni Kullanılarak Dil Öğretimi Etkinlikleri

Hikâye metni ile belli başlı dil öğretimi etkinlikleri şunlardır:

1- Resimli metinler: En başta resimli metinler akla gelir. Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde resimli metinlerin kullanılır. Bu metinler görselli, kısa bir metni okuma, dili kullanma, eleştirel düşünme ve yorumlama becerilerini geliştiren işlevleriyle bütünsel bir metindir. Görsellerde karikatürler, çizgi kahramanlar, resimli fıkralar olur. Böylece gramer konuları çabuk, kolay ve zevkli bir şekilde öğretilmekte; öğrenciler gramer biçimlerini ve anlamları kültürel boyutları ile birlikte daha kolay kavrayabilmektedirler (Ökten ve Sauner, 2015: 66).

2- Sadeleştirilmiş metinler: Sadeleştirilmiş metinlerle yapılan etkinlikler yabancı dil öğretiminde yaygın olarak kullanılır (Kutlu, 2015: 10).

3- Özetlenmiş metinler: Metin özetleme on üç farklı aşamadan geçer. Başlığın varsa alt başlıklarda veya yan fikirlerde geçen kelimeleri içerip içermediği incelenir. Kelime frekansı yüksek olan sözcüklerin kullanılmasına dikkat edilir. Giriş ve sonuç paragrafındaki cümlelere dikkat edilir. Metni tanıtan anahtar kelimeler tespit edilir ve bunlara daha sık yer verilir. Özel isimlere mutlaka yer verilir. Pozitif kelimelerin metin içerisinde yer alınması sağlanır. Negatif kelimeler pek yer verilmez. Eşdizimli kelimeler cümlenin anlamını pekiştirir. Sayılar önem taşır. Noktalama ve yazım kurallarına özen gösterilir. Önemli cümleler tırnak içinde verilir. Ünlem ve soru işaretleriyle cümle birimi anlamı pekiştirir. Metinde yer alan cümlelerin ortalama

uzunluktan fazla olmamasına dikkat edilir. Gün ve ay gibi tarihlendirmeler doğru yazılmalıdır (Uzundre vd., 2008: 2).

4- Tamamlanması istenen metinler: Soru yardımıyla, karışık cümlelerin anlamlı şekilde sıraya konulmasıyla hikâyenin eksik bırakılan yerinin tamamlanması istenebilir. Kontrollü sözel anlatım veya yazılı anlatım tamamlamayla yabancı dili öğrenme daha hızlı ve kolay olarak sağlanan bir tekniktir (İlter, 2014: 39).

2.9.3. Hikâye Metni ile Dil Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Günümüzde teknoloji ne kadar gelişse de dil öğretiminde okuma önemini kaybetmemiştir. Dil öğretiminin dört temel becerisinden biri okumadır. Okuma için seçilmiş metinler gerekir. Metin öncelikle seviyeye uygun olmalı ve okurda merak duygusunu uyandırmalıdır.

Metindeki kelimelerin çoğunluğunun daha önce öğrenilmiş olması gerekir. Seçilen hikâyede o derste öğretilmesi hedeflenen kelime, cümle ve gramer yapılarının geçmiş olmasına dikkat edilmelidir. Metni inceleyip anlaşılmasını kolaylaştırabilecek metin sorularının hazırlanmasına özen gösterilmelidir. Hedef dil olan Türkçenin millî kültürünü yansıtacak öğeler içermesi gerekir. Tabii ki seviyeye ve yaşa göre puntoların büyüklüğüne ve resimlerine bakılmalıdır. Ayrıca seviyeye göre okuma hızı ayarlanmış, sesli olarak da dinlenebileceği CD'nin olması da gerekir. Hikâye kitapçığının arkasında metin sözlüğünün de olması lazım.

Yukarıda söz edilen dil becerilerinden okumaya giren, Türkçenin dil ve edebiyat varlığını en güzel şekilde yansıtan ve anlatım bütünlüğü gösteren yapıyla dilin en önemli kullanım alanlarından biri olarak edebî metinlerin yabancı bir dil olarak Türkçenin öğretiminde özel bir yeri olduğu inkâr edilmez bir gerçektir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde edebî metin olan hikâye, 'dil becerilerinin kazandırılması yanında söz dağarcığının zenginleştirilmesi ve dil kurallarının öğretiminde de örneklem oluşturması açısından temel işleve maliktir (Kasımova, 2010: 1).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Genel tarama modeli kullanılan ve bir alan araştırması olan bu çalışmada seçilen hikâyelerin A2 seviyesine uyarlanması amaçlanmaktadır. Amaç, hikâyeleri doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Hikâyelerin unsurlarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu temel bir amaçtır.

Genel tarama modeli: Geçmişte var olmuş veya hâlâ var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeye çalışan yaklaşımdır. Bu modelde bilinmek istenen hikâye açık bir şekilde ortaya konmuştur. Hikâyelerdeki olay, nesne ve kahramanlar değiştirilmeden, onlara deneysel bir müdahalede bulunmadan oldukları gibi tanımlanmasına çalışılarak seçilen hikâyeler A2 seviyesine uyarlanmıştır.

Bu modelde sırasıyla bilimin gözleme, tespit etme, olaylar arasındaki ilişkileri kurabilme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere ulaşma vardır. Yani bilimin betimleme işlevi ön plandadır. Araştırılan konu doğrudan incelenirken aynı zamanda onunla ilgili önceki çalışmalarda incelenerek bilgiler birleştirilerek çalışma yapılmıştır. Hikâyeler olduğu gibi ele alınarak A2 seviyesine uyarlanmıştır. Mevcut şartlar tanınarak bilgiler toplanıp tasnif edilmiştir. Modelin bu çalışmadaki sınırlılıkları seçilen iki hikâyedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Türkçe edebî eserler; örneklemini ise Halit Karay'ın 'Eskici' ve 'Testi' adlı hikâyeleridir.

3.3. Verilerin Toplanması

Yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili alan yazın taranmış, kitaplar, tezler, makaleler ve konferans, sempozyum, kongre, panel bildirileri temin edilmiş; Refik Halit Karay'ın tüm hikâyeleri incelenmiş ve A2 seviyesindeki öğrencilerin okuma anlama becerileri dikkate alınarak 'Eskici' ve 'Testi' isimli hikâyeleri seçilmiştir. Hikâyeler sadeleştirilip uyarlanırken Ankara Üniversitesi TÖMER Hitit kitapları (Çiçek ve Aslan, 2005: 198) incelenmiş ve kitaplardaki Avrupa Dil Portfolyosunda yer alan kazanımlar göz önünde bulundurulmuştur (Sanal-5, 1984: 1).

3.4. Eskici ve Testi Adlı Hikâyenin A-2 Seviyesine Uyarlanması

Eskici

1. Cümle: *Vapur rıhtımdan kalkıp tâ Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:*

Uyarlanan cümle: Vapur rıhtımdan kalktı, Marmara'ya doğru gitti. Yolcuları gönderenler bir nefes aldı.

2. *“Çocukcağız Arabistan'da rahat eder” dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.*

“Çocuk Arabistan'da rahat eder” dediler, iyi bir iş yaptıklarına herkesi inandırdılar. Onlar yalan bir neşeyle fakat kalpleri kirlî, evlerine döndüler.

3. *Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.*

Küçük Hasan'ın annesi ve babası öldü. Uzak akrabaları ve komşuları Hasan'ı halasının yanına, Filistin'in uzak bir kasabasına gönderdi.

4. *Hasan vapurda eğlendi; gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi.*

Hasan vapurda eğlendi. Vinçler gırl gırl işliyor. Cankurtaran simitlerinin üstleri yazılı idi. Sandallar – kurutulacak çamaşırlar gibi – iplere asılı idi. Nöbet değişiyor. Vapurun zili çaldı. Hasan bunlara baktı ve çok eğlendi.

5. *Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güverte yolcularını epeyce eğlendirmişti.*

Beş yaşında idi; titrek, şirin konuşmalarıyla da güverte yolcularını çok eğlendirdi.

6. *Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı:*

Fakat vapur, şuraya buraya uğradı. Birçok yolcu bıraktı. Sonra sıcak memleketlere yaklaştı ve Hasan sessizleşti:

7. *Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi:*

Kalanlar yabancı bir dil konuşuyor ve ona İstanbul'da söylendiği gibi:

8. *“Hasan gel!”*

“Hasan gel!”

9. *“Hasan git!” demiyorlardı; ismi değişir gibi olmuştu.*

“Hasan git!” demiyorlardı; ismi biraz değişmiş.

10. *Hassen şekline girmişti:*

Hassen şekline girdi:

11. *“Taal hun ya Hassen” diyorlardı, yanlarına gidiyordu.*

“Taal hun ya Hassen” diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

12. *“Ruh ya Hassen...” derlerse uzaklaşıyordu.*

“Ruh ya Hassen...” diyorlardı, uzaklaşıyordu.

13. *Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.*

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

14. *Artık anadili büsbütün işitilmez olmuştu.*

Artık ana dili tamamen işitilmiyordu.

15. *Hasan, köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu.*

Hasan, köşeye büzüldü; bir şeyler soruyorlardı. O susuyordu, yanakları kırmızı oluyordu ve susuyordu.

16. *Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.*

Portakal bahçelerini düşündü. Göğsü bir katılık oldu. Sanki lokmasını yutamadı ve boğazında bir sert düğüm oldu. Hep susuyordu.

17. *Fakat hem pürnehil çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.*

Fakat süs ağacı gibi çiçek açmış, hem yemişlerle dolu güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

18. *Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.*

Yamaçlarında keçiler otlıyor, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.

19. *Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında pırıl pırıl yanıyordu.*

Bu keçiler çok kara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi bir parlaticı ile kızgın güneş altında pırıl pırıl parlıyor.

20. *Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev!*

Bunlar da bitti; çok uzanan bir düzlüğe çıktılar; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev!

21. *Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile...*

Yalnız bazen büyük hayvanlar görüyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, hörgüçlü hayvanlar trene bakmıyorlar bile...

22. *Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.*

Ağızlarında beyaz bir köpük çiğniyorlar. Dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, izsiz ve tozsuz gidiyor.

23. *Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:*

Çok bekledi, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla gösterdi, sordu; o güldü:

24. *“Gemel! Gemel!” dedi.*

“Gemel! Gemel!” dedi.

25. *Hasan'ı bir istasyonda indirdiler.*

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler.

26. *Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.*

Bir kadının boynundan, alnından, kollarından ve kulaklarından şekilli birçok altın sallanıyor. O kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın Hasan'ı göğsüne bastırdı.

27. *Anasınınkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülüverilen cansız bir göğüs...*

Tuhaf kokulu, çok yumuşak, içine gömülü cansız bir göğüs annesinininkine benzemiyordu.

28. *“Ya habibi! Ya aynı!”*

“Ya habibi! Ya aynı!”

29. *Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, gülüştüler.*

Halasının yanındaki kadınlar da Hasan'a sarıldılar onu öptüler.

30. *Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...*

Birçok çocuk da gelmişti; uzun giysinin üstüne hırka yerine elbise, ceket giymiş, saçları püsküllü, başları yuvarlak şapkalı çocuklar...

31. *Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.*

Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.

32. *Öyle haftalarca sustu.*

Öyle haftalarca sustu.

33. *Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.*

Arapçayı anlamaya başladı ama küçücük kafasındaki bir inatla konuşmadı, sustu.

34. *Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu, yine susuyordu.*

Daha büyük bir tehlikeden korkuyor, deniz altında nefes almıyor gibi oluyor, yine susuyordu.

35. *Hep sustu.*

Hep sustu.

36. *Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları vardı.*

Şimdi onun da kemerli uzun giysisi, ceketi, yuvarlak şapkası, kırmızı deri ayakkabısı vardı.

37. *Saçlarının ortası el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınına perçemler uzatılmıştı.*

Saçlarının ortası el içi kadar sıfır tıraş makine ile kesilmiş, alınına saç püskülleri uzatıldı.

38. *Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.*

Deri gibi sert, ince ekmeğe alıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine yuvarlıyor, böyle kullanmayı beceriyordu.

39. *Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.*

Bir gün halası sokaktan geçen bir satıcıyı yüksek sesle seslendi.

40. *Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi.*

Evin küçük bahçesine sırtında çuval kaplı bir geniş çanta, elinde bir küçük sandalye ve uzun bir demir parçası, dağınık giysili bir adam girdi.

41. *Torbasından da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.*

Çantasından da karton gibi bükülmüş bir rulo duruyor.

42. *Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, söküük, parça parça ayakkabı dizdiler.*

Konuştular, sonra önüne bir sürü eski ayakkabı dizdiler.

43. *Satıcı iskemlesine oturdu.*

Satıcı küçük sandalyeye oturdu.

44. *Hasan da merakla karşısına geçti.*

Hasan da merakla karşısına geçti.

45. *Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...*

Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...

46. *Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu:*

Şaşıyor, eğleniyor; böyle seyrediyordu:

47. *Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, murdar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.*

Kartona benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin çok ince, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi ağzının içinden çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk çivilemesine, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, temiz olmayan tabaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine baktı.

48. *Susuyor ve bakıyordu.*

Susuyor ve bakıyordu.

49. *Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından anadiliyle sordu:*

Bir aralık nerede ve kimlerle idi? Bunu sevincinden unuttu, dalgınlığından anadiliyle sordu:

50. *“Çiviler ağzına batmaz mı senin?”*

“Çiviler senin ağzına batmaz mı?”

51. *Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:*

Eskici işinden şaşkınlıkla başını kaldırdı. Hasan'ın yüzüne Uzun uzun baktı:

52. *“Türk çocuğu musun be?”*

“Türk çocuğu musun?”

53. *“İstanbul'dan geldim.”*

“İstanbul'dan geldim.”

54. *“Ben de o taraflardan... İzmit'ten!”*

“Ben de o taraflardan... İzmit'ten!”

55. *Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağı açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı.*

Eskicinin saç sakalı dağınık, göğsü açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve yüzü sarı, çok sarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı.

56. *Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.*

Hasan Türkçe biliyor ve İstanbul taraflarından geldi. Bunun için şimdi onun işine değil, yüzüne dikkatle baktı.

57. *Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.*

Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakala benzeyen kül rengi, seyrek biraz kıl vardı.

58. *Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:*

Dişsizdi. Bunun için titrek bir sesle tekrar sordu:

59. *“Ne diye düştün bu cehennemın bucağına sen?”*

“Sen bu uzak yere niye geldin?”

60. *Hasan anladığı kadar anlattı.*

Hasan biraz anlattı.

61. *Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi.*

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti. Komşusunun oğlu Mahmut'la balık tutuyorlardı. Annesi doktora gidiyordu. Tünele bindiler. Bir kere kapının önüne beyaz boyalı hasta otomobili geldi. İçinde yataklar seriliydi. Bunları anlattı.

62. *Bir aralık da kendisi sordu:*

Bir aralık da kendisi sordu:

63. *“Sen niye buradasın?”*

“Sen niye buradasın?”

64. *“Bir kabahat işledik de kaçtık!”*

“Bir suç işledik de kaçtık!”

65. *Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan...*

Asıl konuşan Hasan'dı. Hasan altı aydan beri susuyordu.

66. *Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu.*

Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, nazik, temiz sesiyle sürekli konuşuyordu.

67. *Aklına ne gelirse söylüyordu.*

Aklına geleni söylüyordu.

68. *Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yası dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.*

Eskici çalışıyor.Bazen "Ha! Ya? Öyle mi?" diyor, Hasan'ı dinliyordu. Artık ülkesine geri dönemez. Yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyor gibi hem neşeli, hem üzüntülü dinliyordu; geçmiş günleri, eski yerleri düşünüyor, benliği sarsılıyor, bu duygular ile dinliyordu.

69. *Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.*

Daha çok dinlemek için de yavaş çalışıyordu.

70. *Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti.*

Fakat sonunda eskici bütün ayakkabıları tamir etti, iş bitti.

71. *Demirini topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı.*

Demirini topraktan çekti, derisini yuvarladı, çivi kutusunu kapadı, macun tabağını sardı.

72. *Bunları hep aheste aheste yaptı.*

Bunları hep yavaş yavaş yaptı.

73. *Hasan, yüreği burkularak sordu:*

Hasan, üzüldü ve sordu:

74. *"Gidiyor musun?"*

"Gidiyor musun?"

75. *"Gidiyorum ya, işimi tükettim."*

"Gidiyorum, işim bitti."

76. *O zaman gördü ki, küçük çocuk memleketlisi minimini yavru ağlıyor...*

O zaman baktı: Yurттаşı küçük çocuk, minik yavru ağlıyor...

77. *Sessizce, titreye titreye ağlıyor.*

Sessizce, titreyerek ağlıyor.

78. *Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntularıyla yerlerinden oynayarak, vurularak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.*

Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına akıyor. Gözyaşları temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları gibi hızlı akıyor. Kalp atışları hızlandı. Gözyaşları yağmurdan sonraki güneşli mavi gökteki gibi pırıl pırıl akıyor.

79. *“Ağlama be! Ağlama be!”*

“Lütfen Ağlama! Ağlama!”

80. *Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırık hıçkırık katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.*

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk çok ağladı; bir daha Türkçe konuşan adam bulamayacağına ağlamaktadır.

81. *“Ağlama diyorum sana! Ağlama!..”*

“Ağlama diyorum sana! Ağlama!..”

82. *Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti.*

O an onun da katı, sert kalbi yumuşadı, şişti.

83. *Önüne geçmeye çalıştı amma yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcaklığıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.*

Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin doldu ve sakallarından gözyaşları kaydı. Göğsü Arabistan sıcaklığında yanıyor. Gözyaşları kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici damladı. Bu gözyaşlarını hissetti.

Testi

1. *O gün şehre inecektim.*

O gün şehre inecektim.

2. Oturduğum yayla Akdeniz'e bakan yüksek bir sırtta idi; kenarı fıstık çamları ile süslenmiş bir ufacık, akçıl, kayalık Lübnan köyü...

Yaylada oturuyorum. Orada yüksek bir sırt var. Orası Akdeniz'e bakıyor. Yayla o sırtta idi. Küçük, beyaz, kayalık bir Lübnan köyü var. Köyün çevresi çamlarla süslü.

3. Bu koyu nefti, terüztaze, cilalı ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, hür ve kabarık- nü tablolarındaki bir tutam gölge kadar göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.

Bu koyu koyu yeşil, çok taze, parlak ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, özgür ve kabarık- nü tablolarındaki bir tutam gölge kadar göz alır, göze batar, sessizlik etkisi yapardı.

4. Ucuzluğuna bakarak dört kişilik otomobillerde yer bulmayı tercih ederdik.

Ucuz otomobillere bakardık. Bu ucuz, dört kişilik otomobillerde yer seçerdik.

5. Dediğim gün şoförün yanına yerleşmek imtiyazı, çok şükür bana müyesser oldu.

O gün şoförün yanına yerleşme ayrıcalığı, çok şükür bana kolay oldu.

5. Şükrettiğimin sebebini şimdi anlayacaksınız.

Şükrettim. Bu şükürün sebebini az sonra anlayacaksınız.

6. Zaten ne olsa şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, haşır neşir olsunlar.

Doğrusu şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, bir arada oturuyor.

7. Siz önde, kaptan mevkiinde gibisinizdir; onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, tenezzül edip başınızı bile çevirmeyebilirsiniz.

Siz önde, kaptan koltuğunda gibisinizdir; onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, kabul edip başınızı bile çevirmeyebilirsiniz.

8. Bu vaziyet bana hapisanedeki siyasi ve adi mahkûmları hatırlatır: Bir dam altında, bir yolun yolcusu oldukları halde, gene birbirlerine ne kadar uzaktırlar...

Bu durum bana hapisanedeki tutukluları hatırlatır: Bir çatı altında, bir yolun yolcusudurlar. Bu durumda gene birbirlerine ne kadar uzaktırlar...

9. *Uğradığımız ikinci köyün pınarlı kahvesinde bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu.*

Bir köye geldik. Bu ikinci köydü. Bizi köyün pınarlı kahvesinde heyecanlı bir grup durdurdu.

10. *Arkada boş kalan tek yere, ortaya, iki eli gırtlığını tutan bir genç adam bindirdiler.*

Arkada boş kalan tek bir koltuk vardı. Bir genç adam iki eliyle boğazını tutuyordu. Onu bu yere, ortaya, bindirdiler.

11. *Her dağlı Lübnan genci gibi siyahça fesinde henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası sezilen, lacivert kostümlü biri...*

Her dağlı Lübnan gencinin siyah fesi vardır. Bu genç adam Lübnan gençleri gibidir. Genç adamın fesinde henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası seziliyor. Bu genç adam lacivert elbiseli biri...

12. *“Ga! Ga! Ga!” diye tek hecelerle bir şeyler anlatmak istiyordu.*

“Ga! Ga!Ga!” diyor. Böyle tek hecelerle bir şeyler anlatmak istiyordu.

13. *İlkönce aklıma onun bir deli olma ihtimali geldi.*

O bir deli olabilirdi. Bu olasılığı düşündüm.

14. *Belki de arkadakiler de aynı şeyi düşünmüş olacaklar ki hep bir ağızdan sorduk: “Nesi var?”*

Olasılıkla arkada oturanlar da aynı şeyi düşündü. Hepimiz birlikte sorduk: “Nesi var?”

15. *Birçok ses cevap verdi, anlamak kabil mi?*

Birçok ses cevap verdi, anlamak olanaklı mı?

16. *Sıcak iklim, Akdeniz kenarı ve Liman halkı, Latinleşmiş halk böyledir; yaygaracı, telaşlı, bol hareketli ve gevezedir.*

Sıcak iklim, Akdeniz kenarı ve Liman halkı. Burada halk Latinlere benziyor. Bu Akdeniz liman halkı gürültücü, heyecanlı, bol hareketlidir. Bu halk çok konuşuyor.

17. *Cevap vermek hususunda birbirlerini geçmek istediler, mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki...*

Yanıt vermek konusunda birbirlerini geçmek istediler. Seyyar satıcı mallarını beğendirmek için bağırır. Satıcı gibi çok konuşuyorlar, durmadan konuşuyorlar.

18. *Neden sonra öğrendik: Gırtlakını iç tarafından bir eşek arısı sokmuş.*

Neden sonra öğrendik: Boğazının içini bir eşek arısı sokmuş.

19. *“Bu arıyı nasıl yutmuş?”*

“Bu arıyı nasıl yuttu?”

20. *“Su içerken!”*

“Su içti. O zaman!”

21. *Lübnan yabancısı olan sanır ki bardaktaki arıyı görmemiş, yutuvermiş.*

Lübnan yabancısı şunu düşünür: O bardaktaki arıyı görmedi, birden yuttu.

22. *Hayır, öyle değil!*

Hayır, öyle değil!

23. *Lübnan köylerinde suyun içiliş şekli bizimkine benzemez.*

Lübnan köylerinde suyun içiliş şekli bizimkine benzemez.

24. *İlk gittiğiniz zaman bir yerde, bir kır kahvehanesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, kenarında ufacık, tenasüpsüz emziği bir akçıl testi...*

İlk bir yere, bir kır kahvehanesine veya köylü evine gittiniz. O zaman su istediniz mi, önünüze çok küçük bir toprak testi getirirler. Beyaz testinin kenarında ufak, orantısız emziği var.

25. *Sakın bardak beklemeyiniz, bardak kullanılmaz.*

Sakın bardak beklemeyiniz, bardak kullanılmaz

26. Fakat testiye de dudak dokundurmak utançtır, yasaktır.

27. *O halde?*

O halde?

28. *O halde siz bu testi sağ elinizle yukarıya, başınızı gerçek bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağızınızı havaya açacaksınız ve uzaktan hesaplı şekilde suyu gırtlığınıza dökacaksınız.*

O durumda siz bu testi sağ elinizle yukarıya, başınızı gerçek bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağızınızı havaya açacaksınız ve uzaktan dengeli şekilde suyu ağızınızın içine dökacaksınız.

29. *Yapılır iş mi bu?*

Bu yapılır iş mi?

30. *Alışkanları “lık lık! Lık lık!” öyle kolay içerler ki...*

Alışıyorlar. Suyu “lık lık! lık lık!” öyle kolay içiyorlar.

31. *Dökülen su, yanında hava payı olan bir huni imiş gibi ağızlardan geçer ve boğazlarından düğümlenmeden midelerine zahmetsizce iner, Beyrut'ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere rast gelirsiniz, sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş sırım sırım testiler...*

Su ağza dökülüyor. Bu su yanında hava paylı bir huni gibi ağızlardan geçer ve boğazlarından düğümlenmeden midelerine kolayca iner. Beyrut'ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, su böyle içilir. Bunlar için testiler vardır. Sular testinin kenarından sızar, altlarındaki kâselere birikir. Sıra sıra testiler...

32. *Acemisi bunu kullanamaz:*

Acemisi bunu kullanamaz:

33. *Yukarıdan tazyikle gelen su ağızında kalır, bir türlü gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı inip gömleğinizi sırım sıklam bırakır.*

Yukarıdan hızla gelen su ağızında kalır, bir türlü boğazınızdan geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı iner ve gömleğinizi ıslatır.

34. *İçtiğinizi farz edelim.*

Örnek: Su içiyorsunuz. Bunu düşünüyoruz.

35. *Ya suyun lezzeti?*

Ya suyun tadı?

36. *Bunu, dilinize ve damağınıza dokunmadığı için duyamazsınız.*

Su ağzınızın içine dokunmaz. Bunun için suyun tadını duyamazsınız.

37. *Hint yağı ve Karlsbat tuzu içmek için fena şekil değil!*

Hint yağı ve İngiliz tuzu içmek için kötü şekil değil!

38. *Dudak dokundurduğunuz testiye hemen kırarlar.*

Dudak dokundurmayın çünkü testiye hemen kırarlar.

39. *Zahir, hastalık geçer korkusuyla...*

Herkes bunu biliyor, hastalık geçer korkusuyla...

40. *Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.*

Gene bu korkudan dolayı bardak ile su içilmez. Biraz da su kıtlığı çekiliyor. O yoksul, taşlık yerlerde su ve para azlığından dolayı olacak.

41. *İşte otomobile bindirdikleri genç anlattığım şekilde su içerken, testinin içine girmiş olan kocaman eşek arısı, tazyikle emziğin dar ağzından fırlamış, gelip gırtlığa belki de gırtlığın son boğmağına yapışmış.*

İşte otomobile bu genci bindirdiler. O bu şekilde su içti. Önce testinin içine kocaman eşek arısı girdi. Arı basınç ile emziğin dar ağzından geçti. Arı boğaza belki de boğazın sonuna yapıştı.

42. *Yapışmış ve sokmuş.*

Arı yapıştı ve o zaman soktu.

43. *Arı çıktı ama arının iğnesi ve zehri içeride...*

44. *Ekmek, bal, yoğurt, çiğ kıyma, falan filan yutturmuşlar faydası yok.*

Ekmek, bal, yoğurt, çiğ kıyma, gibi şeyler yuttu ama yararı yok.

45. *Acı artıyor ve fenası, gırtlak şişiyor, örtülüyor.*

Acı artıyor ve kötüsü, boğaz şişiyor, örtülüyor.

46. *Acele şehre, doktora gidecek.*

Acele şehre, doktora gidecek

47. *“Eh,” dedik, “elbette orada bir çaresini bulurlar” ve yola düzüldük.*

“Eh,” dedik, “elbette orada bir çaresini bulurlar” ve yola çıktık.

48. *Bir aralık arkamdakilerde konuşma sesleri fazla yükseldi, döndüm: Hasta ağzını havaya kaldırmış, açık, tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutkunamıyor.*

Arka koltuktakiler bir ara yüksek sesle konuştu. Döndüm: Hasta ağzını havaya kaldırıyor, açık, düşsel bir testiden su içiyor gibi yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutamıyor.

49. *Yanıdakiler: “Nefes alamıyor!” dediler.*

Yanıdakiler: “Nefes alamıyor!” dediler.

50. *Evet, nefes alamıyordun; boğulacaktı, boğulma üzere idi.*

Evet, nefes alamıyor; boğulacak, boğulma üzere idi.

51. *Şoföre: “Çabuk! Çabuk!” diye bağırdık.*

Şoföre: Yüksek sesle “Çabuk! Çabuk!” dedik.

52. *Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri, büğrü, dimdik ve minare boyu uçurumlarla dolu...*

Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri, büğrü, çok dik ve minare boyu uçurumlarla dolu...

53. *Bunu düşününce kendi emrimizden kendimiz ürktük; bu sefer de: “Yavaş,” diye haykırıştık.*

Bunu düşündük. Kendi emrimizden kendimiz ürktük; bu defa da: “Yavaş,” dedik. Bağırdık.

54. *Ben yarım yamalak Arapçanı bırakıp Türkçe söylüyordum, o kadar telaşa düşmüş, yerimi, yanımdakileri unutmuştum.*

Ben çok az Arapça biliyorum. Bunun için Türkçe söylüyorum. Çok heyecanlandım. Bu yüzden yerimi, yanımdakileri unuttum.

55. *Hastanın demin kıpkızıl olan yüzü morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu; burun delikleri de ağzı gibi açılmıştı, gerilmişti, kurumuştı.*

Hastanın az önce yüzü çok kırmızı idi. Yüzü şimdi morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyor; burun delikleri de ağzı gibi açık, gergin, kuru idi.

56. *Yanıdakiler kravatını, gömleğinin düğmelerini çözmüşlerdi, göğsü sık sık kabarıp iniyordu.*

Yanıdakiler kravatını, gömleğinin düğmelerini çözdüler, göğsü sık sık kabardı, indi.

57. *Yani bütün bir boğulma manzarası...*

Yani tam bir boğulma durumu...

58. *Nihayet çehre çivitle boyanmış, şiş, alçılı, korkunç, başı belirsiz bir aktar maskesine döndü; eğreti bir şey oldu.*

Sonuçta hastanın yüzü koyu mavi oldu, şiş, alçılı, korkunç, başı belirsiz bir baharatçı maskesine döndü; uyumsuz bir şey oldu.

59. *Asıl yüzü, biraz evvel kanı işleyen, damarları atan, adalesi oynayan yüze yabancılığını, yadırganlığını görüyorum.*

Gerçek yüzünün biraz önce kanı işliyor, damarları atıyor, kasları oynuyordu. Ben şimdi o yüze yabancılığı, alışamadığı görüyorum.

60. *Bana öyle geliyordu ki maskenin altında rahat, canlı, genç çehre hâlâ vardır, saklıdır, şöyle açılmak kabil olsa.*

Ben düşündüm: Maskenin altında rahat, canlı, genç yüz şimdiye kadar vardır, saklıdır, şöyle kolay açmak mümkün olsa.

61. *Şüphe yok, hasta Beyrut'u bulamayacaktı.*

Şüphe yok, hasta Beyrut'a gidemeyecek.

62. *Yol üstü, büyükçe bir köyde, bir doktor tabelasına rastlayınca durduk.*

Yol üstü, büyükçe bir köyde, bir doktor tabelası gördük ve durduk.

63. *Hemen atladım; ben atladım.*

Hemen arabadan indim; ben indim.

64. *Zira arakadakiler artık yarı katılaşmış olan vücudu kollarından bırakmıyorlardı.*

Çünkü arakadakiler artık yarı katı vücudu kollarından bırakmadılar.

65. *Kapıyı çaldım, arkasında biri bekliyormuş gibi çarçabuk açıldı, bir papaz, uzun boylu, simsiyah vakarlı bir papaz görüldü, sordum:*

Kapıyı vurdum, arkasında biri var gibi kapıyı çok çabuk açtı, bir papaz, uzun boylu, simsiyah ağırbaşlı bir papaz gördüm ve sordum.

66. *“Doktor burada mı?”*

“Doktor burada mı?”

67. *Ağır ağır, kilise sesiyle cevap verdi:*

Ağır ağır, kilise sesiyle cevap verdi:

68. *“Burada idi... Biraz evvel Allah’ın davetine icabet etti.*

“Burada idi... Biraz önce öldü.

69. *Ruhu istirahatte olsun, amin!”*

Ruhu rahat etsin, amin!”

70. *Bütün tüylerim ürperdi, elimle arabayı ve arabadakini gösterebildim.*

Çok korktum, ancak elimle arabayı ve arabadakini gösterdim.

71. *“Rahat etmesine dua edeceğim birisi de orada!” der gibi...*

“Rahat etmesine dua edeceğim birisi de orada!” der gibi...

72. *Sonra önüme, ardıma, yanıma bakmadan koşmaya başladım.*

Sonra önüme, arkama, yanıma bakmadım ve koşmaya başladım.

73. *Öyle sanıyordum ki, ben de gırtlığımda bir arı iğnesi ve yüzümde o çivit renkli maskeyi taşıyordum; ben de korkunç ve yarı ölüyüm.*

Ben de öyle sanıyorum, gırtlığımda bir arı iğnesi ve yüzümde o koyu mavi renkli maskeyi taşıyorum; ben de korkunç ve yarı ölüyüm.

74. *Fakat, tuhaftı, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırmış, ağzını bir karış açmış.*

Ancak, ilginç, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden kalbim heyecanlı, neşesiz eve dönüyorum, o an baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırıyor, ağzını bir karış açıyor.

75. *“Lık lık! Lık lık!” keyifle, korkusuz, düşüncesiz su içiyor.*

“Lık lık! Lık lık!” istekli, korkusuz, düşüncesiz su içiyor.

76. *Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret almazı insandır.*

Bana güvenin, bütün hayvanların içinde en sakınmayan ve en örnek almayan insandır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde seçilen iki hikâye metninin A2 seviyesine uyarlanmasını ve bu yapılırken yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki tarihi süreç ile gelişmeleri tespit etmektir. Çalışmanın veri tabanını Refik Halit Karay'ın Eskiçi ve Testi hikâyeleri oluşturmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin ilk eserlerinden bahsedilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretimi alanına A2 seviyesinde katkıda bulunmak ve küçük de olsa bir eksiği gidermek için yapılan bu çalışmada ilk olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, dil öğretim yöntemleri, yabancılara Türkçe öğretiminde temel ve genel ilkeler, diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, metin değiştirimi, hikâye metnini anlamlandırma, hikâye metni ile dil öğretimi ve yabancı dil öğretiminde A2 düzeyi konuları üzerinde durulmuştur. Pre-A1 düzeyinin yeni bir gelişme olarak eklendiği de belirtilmiştir.

İnsanoğlunun hem anadilinde hem de yabancı bir dilde kendisini net ve etkili bir biçimde ifade edebilmesi sahip olduğu söz dağarcığına bağlıdır. Çalışmada, sözcük edinimine kısaca değinilmiştir. Ancak çalışmanın asıl üzerinde durduğu konu, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki kelime edinirken orijinal metnin A2 seviyesine uyarlanmasıdır. Çalışmanın amacı Yabancılara Türkçe öğretimine başlangıç seviyesinde metin kazandırarak hem öğrencilerin söz dağarcığını genişletmek hem de yabancılara Türkçe öğretimine katkı sağlamaktır.

Başlangıç düzeyi olarak da adlandırılan A2 öğrencisinin karşılaştacağı sözcükler özenle seçilmelidir. Kavraması güç sözcükler, Türkçe öğretimini yavaşlatacaktır. Bu yönüyle sözcüklerin saptanması ve sınıflandırılmasında işlevsellik göz önünde tutulmalıdır.

Sözcük edinimi yabancı dil öğreniminin bir parçasıdır. Sözcük ediniminde bilinçaltı önemlidir. İşte hikâye metnindeki kurgusalılık sözcükleri bilinçaltına yerleştirmektedir. Sözcük ediniminde Türkçenin dil özelliklerinden ve zengin yazın ürünlerinden yararlanılmalıdır. Sözcükler hikâye metni içindeki sözdizimleriyle bilinçaltına daha kolay yerleşir.

A2 seviyesine göre uyarlanan hikâye metninde önce edilgen olan sözcükler metnin arkasına eklenen metni anlama sorularına yazılı (uygulamada sözlü) olarak verilen yanıtlarla etken sözcüklere dönüşerek birinci söz dağarcığındaki katmandan ikinci katmana geçerler.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin ilk seviyesi Pre-A1 ve A2 düzeyidir. Bu seviyede öğrenciler Türkçeyi ilk öğrenmeye başladıklarında gereksinim duydukları “yardımcı materyal olarak düzeye ve yaşa uygun okuma metinlerinden oluşan kaynak eksikliği” bu tezin problemini oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı da kaynak eksikliğini A2 seviyesinde gidermeye katkı sağlamaktır. Bu sebeple Refik Halit Karay’ın tüm hikâyeleri incelenmiş ve üslubun ve kullanılan dilin uygunluğuna göre ‘Eskici’ ve ‘Testi’ isimli iki hikâyesi seçilmiştir.

Hukuk eğitimi alan İstanbullu Refik Halit Karay (15 Mart 1888-18 Temmuz 1965) Servet-i Fünun matbaasında gazeteciliğe başlar. Edebiyat-ı Cedide ve Fecr-i Ati topluluğu ile tanışır. Yakup Kadri ile dost olur. Fransız ihtilali ile ilgili eserler okur. Tarih ve coğrafyaya meraklıdır. Sonuçta siyasi bir mizah yazarı olur. Anadolu’da geçirdiği sürgün yılları, İstanbul’daki mütareke yılları ve millî mücadele yılları, Beyrut yılları, Hatay’dan yurda geçtikten sonraki gazetecilik ve siyaset yılları onun üslubunda iz bırakır. Kronikler, tiyatrolar, hatıralar, mizah yazıları ve hikâyelerle dolu bir hayat... *“Türkçenin ustalarından biri olan Refik Halit, ilk yazılarından itibaren sade Türkçesi, tatlı anlatımıyla dikkatleri çekmiş biridir. Üslûp da, temelde anlatılacak şeye uygun dili seçmektir. O, hikâyelerinde çevreyi, olayı ve kahramanı*

sezdirecek bir dikkatle tasvir etmiş, insanı karakter özelliğine uygun bir anlatımla somutlaştırmıştır” (Törenek, 2013: 159). Eskici ve Testinin de içinde olduğu Gurbet Hikâyelerini 1930-1939 yılları arasında yazmıştır. “Eskici: Kimsesiz bir çocuğun, uzak akrabalar tarafından İstanbul'dan Arabistan'a gönderilmesi anlatılarak başlayan hikâyede; yurt dışında yaşamaya mecbur kalan bir insanın, yabancılar arasındaki ruhi durumu ortaya konulmakta; böyle bir vaziyette, kişinin hemşerilerini garip bir tarzda hemen tanıdığı belirtilmektedir. Testi: Bu da diğerleri gibi hatıra karakteri arz eder. Hikâyeci, Akdeniz sırtlarında oturduğu bir köyden şehre inmek istediği bir gün yolda, "iki eliyle gırtlığını tutan" bir delikanlıya rastladıkları ifade edildikten sonra, bu gencin "gırtlığını iç taraftan bir eşek ansının" soktuğu belirtilir. Bunu izah etmek için Lübnan'da su içmek adabı anlatılmıştır. Hasta, şehre varmadan bir köyde ölür. Hikâyeci, akşam şehre dönerken yine aynı yerde bir gencin toprak testisini havaya kaldırarak su içtiğini görür. ‘Emin olunuz bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret olanı insandır’ cümlesi ile biten hikâyede, Lübnan'a ait adetlerden söz edilmiştir” (Aktaş, 1986: 75).

Yukarıdaki kısa özgeçmişe sahip olan yazarın bu iki hikâyesi kanaatimizce özgünlüğe sahiptir. Bu düzeyde hikâyelerin hem Türk kültürünü hem de evrensel kültürü içermesine, dilin deyim ve mecazlardan mümkün olduğunca uzak olmasına ve yalın bir Türkçe ile yazılmış olmasına, kelimeler ve gramer yapıların düzeye uyarlanabilecek seviyede olmasına, hikâye başlıklarının seviyeye uygun ve merak uyandırıcı özellikte olmasına özen gösterilmiştir. Eskici hikâyesi doğrudan Türkçe ile ilgili olduğu için bilhassa tercih edildi. Testi hikâyesi ise Osmanlı coğrafyasında geçen, hikâyede “buluş” diye adlandırılan bir obje olan testi ile akılda somut olarak kalan didaktik bir öykü olduğu için tercih edildi. Her iki hikâye de nostaljisi ile okuma merakı uyandıran anlatıma sahiptir. Tercih edilen bu iki hikâye Avrupa Dil Portfolyosundaki A2 seviyesi öğrencilerinin kazanımları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni göz önünde bulundurularak sadeleştirilmiştir. Avrupa dilleri ortak başvuru metni çerçevesinde hedef öğrenci grubunun bildiği varsayılan dilbilgisi yapıları dikkate alındı (Kaymaz, 2018: 117). Hikâyedeki cümleler A2 seviyesine uyarlanırken isim fiil, sıfat fiiller ve zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür. Basit zamanlar kullanılmıştır. Fiil çatılarından imtina edilmiştir. Daha çok şimdiki zaman

ve basit (yaşanılan) geçmiş zaman kullanılmıştır. A2 seviyesindeki öğrencilerin söz dağarcığında olmayan kelimeler yerine eş anlamlı ya da yakın anlamlı, daha önce duydukları, okudukları ve yazdıklarından oluşan bildikleri kelimeler kullanılmış, sadeleştirilmiştir. Örnek:

Eskici; 83. cümle:

Özgün cümle:*Önüme geçmeye çalıştı amma yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcaklığıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.*

Uyarlanan cümle: Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin doldu ve sakallarından gözyaşları kaydı. Göğsü Arabistan sıcaklığında yanıyor. Gözyaşları kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici damladı. Bu gözyaşlarımı hissetti.

Testi; 2. Cümle:

Özgün cümle:*Oturduğum yayla Akdeniz'e bakan yüksek bir sırtta idi; kenarı fıstık çamları ile süslenmiş bir ufacık, akçıl, kayalık Lübnan köyü...*

Uyarlanan cümle: Yaylada oturuyorum. Orada yüksek bir sırt var. Orası Akdeniz'e bakıyor. Yayla o sırtta idi. Küçük, beyaz, kayalık bir Lübnan köyü var. Köyün çevresi çamlarla süslü.

Öneriler:

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hikâye metinlerin kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Hikâyeler, öğrenciyi daha yetkin kılarken bilgi düzeyini de artıracaktır. Ayrıca kültürlerarası etkileşim sağlayacaktır.
- Ders kitabında gramer kurallarını ve yeni sözcükleri düz bir anlatımla vermek yerine düzeye uygun metinler tercih edilmelidir. Bu sayede öğrenciler dilin kültürünü öğrenmiş olup kendi kültürü ile karşılaştırma olanağı bulacaktır. Böylelikle değişik bakış açıları geliştirerek öğrenim sürecinde daha etkin olacaktır.

- Bütün bunların gerçekleşmesi için kullanılan hikâye metinleri nitelikli olmalıdır. Öğrencinin seviyesine uygun seçilen hikâyelerin konuları da ilgi çekici olmalıdır.
- Yabancı dil öğretiminde sözcük ediniminin gerçekleşeceği en ideal yer hikâye metinlerdir. Yeni sözcüklerin düzenli bir şekilde yer aldığı hikâye metinleri ders kitaplarında yer almalıdır.
- Sınırlı bir süre içinde yapılan bu çalışma öğrenciler üzerinde ölçülmediğinden verimliliği hususunda bir rapor sunulamamaktadır. Dolayısıyla A2 seviyesindeki öğrencilere buna benzer uyarlanan hikâyeler uygulanarak başka bir çalışma seçilen bir ölçme yöntemiyle yapılabilir.
- Okuma becerisini geliştirmek için yapılan bu çalışma bir kaynak olsa da, bu çalışmada da yapıldığı gibi sonraki irdelemelerde dilin bir bütünlük arz ettiği unutulmamalı ve diğer becerilere de yeteri kadar yer verilmelidir.
- Okuma metinleri hem sınıf içi materyal olarak hem de sınıf dışı materyal olarak uygulanabilir. Uyarlanan bu hikâyeler seri olarak ses dosyası içeren CD ile beraber basılabilir. Okuma öncesi ve sonrası etkinliklerine bununla dinleme becerisine yönelik gelişim sağlanabilir.
- Kaynak okuma kitabı olarak kullanılabilen düşünülerek eğer basım aşamasına gelirse okuma öncesi ve okuma sonrası etkinliklerine metin soruları ile cevap anahtarı hazırlanmalıdır. Kitabın arkasına da yeni karşılaşıldığı düşünülen kelimelerin metin sözlüğü eklenmesi yararlı olacaktır.
- Başlangıç düzeyine yönelik uyarlan metinlere yönelik okuma öncesi etkinlikleri imkânlar dâhilinde görsellerle desteklenmeli, sözcük alıştırmalarında resimlerle eşleştirme misalleri bir başlık altında sunulmalıdır.
- Hikâye uyarlama çalışmaları yardımcı kaynak olarak kullanılacağı zaman yalnız kitap haline getirilmemeli aynı zamanda dijital teknolojiyle uyum sağlayacak ve rahatlıkla ulaşılabilir bilgisayar ya da akıllı telefon ve tablet uygulamaları şeklinde geliştirilmelidir.
- Uyarlanan metinlerin hedef dilin kültür unsurları içermesine özen gösterilmelidir. Metinler hazırlanırken dil-kültür ilişkisi unutulmamalı ancak

buradaki gaye hedef kültürü dayatmak olmamalıdır. Böylelikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yaygınlaşmalı ve hız kazanmalıdır.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Anadili: Bir kimsenin annesinden, doğduğu evin insanlarından, soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği, duygu, düşünce ve isteklerini en iyi anlatabildiği dil.

Benzetim: (Simülasyon). Taklit etme, benzerini yapma. Benzetim, birçok disiplinde kullanılabilen bir öğretim tekniğidir. Yabancı dil öğretiminde ikili ve üçlü tartışmalar, soru-cevap, rol yapma, grup tartışması gibi kullanılabilen tekniklerden biridir. *“Benzetim ile öğretimin amacı; öğrencilere gerçek ortama en benzer ortamda gerçek hayat durumlarını sunmak, öğrencilerin aktif olarak gerçek hayat durumlarını yaşamalarını, değerlendirmesini ve tecrübe edinmesini sağlamaktır”* (Tabak ve Göçer, 2014: 78).

Bildirişimsel dil: Karşılıklı bildirme, iletişim dilidir. “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme”sinde bildirişimsel dil süreçleri ve yeterlikleri tespit edilmiştir.

Buluş: İşlenen bir konuda, konunun kendisi de içinde olmak üzere, duygu, düşünce, imge, dil ve anlatım, biçim yönlerinden özgün, yeni, hiç kimseye benzemeyen bir yol bulma işi. "Şiirde buluş, özgün olma yoludur". Kaşığı Hikâyesindeki “fakfon kaşığı” yalan söylemenin kötülüğünü akılda tutmaya yarayan bir buluştur.

Coh-matrix: Sözcüğün kullanılma sıklığı, sözcüğün çok anlamlılığı ve sözcük yakınlığı ile ilgili verileri tespit etmede kullanılan hesaplama aracıdır. Dijital metinlerde rakamsal olarak tespitlerde bulunan bir metin inceleme aracıdır (Kırgöz ve Ünalı, 2012: 3).

Değiştirim: (Modification). Okuma metinleri ya doğrudan yabancı dil öğretim uygun üretilmekte ya da seçilen özgün metinler seviyelere veya temalara uygun şekilde sunulmak üzere yalınlaştırma ve genişletme gibi değiştirim yoluyla yeniden düzenlenmektedir. *“Öğrencinin özellikle okuma-anlama, dinleme-anlama becerilerinin gelişmesinde kullanılan dilsel girdiler özgün veya değiştirilmiş (modified), uyarlanmış (adapted) olabilir. Özgün metnin hedef grubun dil yeterlik düzeyine göre değiştirilmesi/uyarlanması sonucunda da*

ortaya iki tür değiştirilmiş (modified)/uyarlanmış (adapted) metin çıkmaktadır. Bunlardan biri sadeleştirilmiş (simplified), diğeri de 'genişletilmiş' (elaborated) metindir” (Durmuş, 2013 b: 1293).

Devinişsel: Duygu, düşünce ve tasarımları beceri durumuna getirme. Bir düşünce sürecinin başlamasıyla zaman içerisinde durum değiştirerek arzulanan şeyin eyleme dönüşmesidir.

Dil portfolyosu: Konuşulan diller ve düzeyleri ile ilgili bazı kişisel bilgiler ve Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümünce geliştirilmiş dil düzeyi göstergeleridir. İçerisinde yabancı dil özgeçmiş, sertifika, proje örnekleri ve makaleler gibi belgeler bulunur.

Dil süreçleri: Sözlü ve yazılı dil üretimi ve algılanması esnasında oluşan nörolojik ve fizyolojik oluşumlar zinciri demektir.

Dilsel girdi: (Input). Metin değiştirim işleminde öğrencinin anlayabileceği sesbilgisel, biçimbilgisel, sözdizimsel ve anlamsal düzeylere uygun anlatım öğeleridir (Durmuş, 2013 c: 394).

Gönderge: 1. Sözlükçülükte, bir madde işlenirken, ilgisi nedeniyle başka madde ya da maddelere, sözcüklere yollama, bakınız deme. 2. Bir göstergenin belirttiği ve dış dünyada yer alan nesne ya da varlık.

Gösterge: 1. Bir şeyi göstermeye, belirtmeye yarayan, bir başka şeyin yerini alabilecek nitelikte olduğundan kendi dışında bir şey gösteren her türlü şey. Belirti, im, işaret. 2. Belirtke. Anlam ile biçimin, dilsel bir gösterenle bir gösterilenin birleşmesinden doğan dil birimi. "Sözcükler birer gösterge sayılır".

Hedef dil: Erek dil. Çeviri edimi sürecinde kullanılan metnin tercüme edildiği dil. Rusçadan Türkçeye çeviri yaparken Türkçeye hedef dildir.

Kaynak dil: Çeviri işleminde, çevrilen yapıtın yazılmış olduğu dil. Dostoyevski'nin Suç ve Ceza adlı romanı Türkçeye çevrilirken eserin yazıldığı dil olan Rusça kaynak dildir.

Metin: Ar. *matn* "1. hayvanın sırtı, omurganın iki yanı, gövde, torso, 2. bir yazının gövde kısmı, edebî metin". Metin (İng. corpus, Fr. texte) 1. (yapıt, yasa,

belge vb. gibi yazılı şeyler için) bir yazıyı anlatım, noktalama ve biçim özellikleriyle oluşturan sözcüklerin bütünü. 2. Basılı ya da el yazılı herhangi bir yazı parçası. 3. Dil incelemelerine konu olan yazılı ya da sözlü örnek. 4. Üzerinde dil ya da yazın incelemesi yapılan ya da bir başka dile çevrilen parçanın kendisi."Bu iki sayfalık metni bir saatte çevirebildim". "*Metin, kimi zaman sözcenin (Fr. énoncé), kimi zaman bütüncenin (Fr. corpus), çoğu zaman da söylemin eşanlamlısı olarak karşımıza çıkmaktadır*" (Onursal, 2003: 123).

Metin karmaşıklığı: (Sophistication). Bir metin hem dil bilimsel kurallara, hem de konunun içeriğinden dolayı doğal zorluğa sahiptir. Seviyeye uygun olmayan metinlerin karmaşıklığı altında öğrenciler ezilmeden sunulan içeriği anlayabilmeleri için uyarılma ile metin sadeleştirilmesi yapılır (Durmuş, 2013 a: 136). Metin karmaşıklığı anlamayı zorlaştırır ve özetlemeye ket vurur (Akfirat vd., 2017: 296).

Metin uyumu: Bağdaşıklık (Fr. cohésion). Birbiriyle her bakımdan anlaşma, uyuşma; her yeri özdeş özellikte olma durumu. Metin değiştiriminde metin uyumu olmalıdır. "*Tümcelerinin birbirlerine eklenerek bir metin oluşturmasını sağlayabilmek için uyulması gereken ölçütlerden bazıları doğrudan metnin yüzey yapısıyla, yani sözcük ve söz dizimi düzeyiyle ilgilidir ve bunlar metnin kendi içinde uyumlu olmasını sağlar. Bağdaşıklık sağlayan dilsel öğeler metnin bir anlam bütünlüğü olarak algılanmasını, yani metin içinde bir yerdeşlik (Fr. isotopie) oluşturulmasını sağlar. Bu öğeler arasında, eylemlerin zaman uyumlarını, göstergenin dizilişlerini, artgönderimleri (Fr. anaphore), öngönderimleri (Fr. cataphore) ve bağlantı öğelerini (Fr. connecteur)*" (Onursal, 2003: 129) vardır.

Özgün metin: (Authentic corpus). Broşür, slayt, afiş, hikâye gibi yabancı dil olarak öğretilecek kaynak dilin yazılı ürünleridir. "*Yazılı, seslendirilmiş veya kayıtlı özgün metinler her seviyedeki dil öğrencisine uygun hale getirilebilir ve kullanılabilir*" (Uçkun ve Onat, 2008: 150).

Seviye: Ar. sawiyya' "denklik, eşitlik, eşdeğerlik" < Ar. sawiya "denk". Düzey. Yabancılarla Türkçe öğretiminde temel, orta ve ileri olmak üzere üç düzey

vardır. Üç kullanım, altı basamak şeklindedir. Basamaklar A1 (Breakthrough), A2 (Waystage), B1 (Threshold), B2 (Vantage), C1 (Effective Operational Proficiency) ve C2 (Mastery) şeklindedir.

Yalınlaştırma: Sadeleştirme (Simplification). Yabancı dil öğretiminde bilimsel olarak seviyeye göre yapılan metin değiştirim çeşitlerinden biri yalınlaştırma (simplification)'dır.

KAYNAKLAR

Yabancı Dil Öğretimi Kaynakçası

- Akfirat, O. N. vd. (2013). *Current Debates in Edication*, London: IJOPEC Publication, 529 p.
- Aksoy, H. S. (2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü EYTEP Yüksek Lisans Programı Araştırma Yöntemleri Dersi*, 22 s.
- Angelmann, S. vd. (1988). The direct instruction follow through model: Desing and outcomes. *Education and Treatment of Children*, V. 11, No. 4, p. 303-317.
- Arioğul, S. ve Uzun, T. (2010). Hikâye anlatım metodu ile ilköğretim öğrencilerine yabancı dil öğretimi. *NWSA e-Journal of New World Sciences Academy*, C. 5, S. 4, s. 1670-1676.
- Cıbaroğulları, F. (2007). Edebî metinlerin yabancı dil Fransızca'nın öğretiminde kullanımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 122 s.
- Council of Europe (2007). *Common European Framework of Reference For Languages. Learning, Teaching, Assessment*, USA: Cambridge University Press.
- Council of Europe (2017). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment Companion Volume Provisional Edition*. LanguagePolicy Programme, Education Policy Division, Education Department.
- Çetin, K. (2012). Yabancı dil öğrenimi nedir, nasıl olmalıdır? *Dil Öğretiminde Temel ve Genel İlkeler*, <https://tr.scribd.com/document/83112099>, (ET: 30.01.19), 33 s.
- Durmuş, M. (2013) b. İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Özgün ve Değiştirilmiş Dilsel Girdi Üzerine. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/1, p. 1291-1306.

- Durmuş, M. (2013) c. Metin Değiştirimin Dilbilimsel Süreçleri Üzerine. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Volume 6, Issue 4, p. 391-408.
- Genç, H. N. (2003). Yabancı dil öğretiminde öğretim tekniği olarak dramanın kullanımını ve bir örnek. *KKEFD*, S. 8, s. 267-276.
- Gömlüksiz, M. N. (2016). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler ve yöntem sorunu. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 5, s. 253-264.
- Gümüş, M. (2012). Dil öğretiminde temel becerilere genel bir bakış. <http://www.turkceogretimi.com/dil-ogretim-yontemleri/>, (ET: 2.02.19), s. 1.
- İlter, B. G. (2014). Yabancı dil öğretiminde yazma becerisi nasıl geliştirilebilir? *Dil Degisi*, S. 163, s. 37-45.
- Kalkan, E. (2017). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Kapsamında Türkiye’de Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirme Politikaları, *İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Fransız Dili Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 267 s.
- Keicher, J. (2013). Ön Söz, telc – language tests. *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*, Frankfurt/Main - Almanya: telc GmbH, 254 s.
- Kırgöz, Y. ve Ünalı, İ. (2012). Coh-Metrix: Introduction and Validation of an Online Tool for Text Analysis. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, C. 41, S. 2, s. 1-17.
- Köprülü, S. G., & Tanrıkulu, L. (2018). Türk eğitim sisteminde Almanca dersi öğretim programı. *Pegem Atıf İndeksi*, 43-69.
- Kudret, Z. B. (2018). Doğrudan öğretim yöntemi. <https://acikadres.ankara.edu.tr>, (ET: 28.01.19), 27 s.
- Little, D. vd. (2011). The European language portfolio: The story so far (1991–2011). <https://rm.coe.int/16804595a7>, (ET: 30.01.19), pp. 37.
- Mirici, İ. H. (1999). Çocuklara yabancı dil programı hazırlamada bazı önemli faktörler. *Gazi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Y. 7, S. 7, s. 53-64.

- North, B. and Schneider, G. (1998). Scaling descriptors for language proficiency scales. *Language Testing*, V. 15, I. 2, pp. 217-262.
- Özcan, M. (2011). Yabancı dil öğretimi için öykü kullanımı. *e-Journal of New World Sciences Academy*, C. 6, S. 3, s. 2133-2147.
- Richards, J. C. and Rodgers, T. S. (1969). *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge University Press, 89 p.
- Sanal-1, (2019). The grammar translation method. *www.myenglishpages.com*, (ET: 28.01.19), s. 1.
- Sanal-2, (2010). Dil öğretim yöntemleri - dilbilgisi çeviri yöntemi -2. <http://www.turkcede.org>, (ET: 28.01.19), s. 1.
- Soyer, S. (2016). Yabancı dil öğretiminde edebîyatın yeri ve dil becerilerinin gelişimine katkısı. *EKEV Akademi Dergisi*, Y. 20, S. 67, s. 303-314.
- Staal, L. A. (2000). The story face: An adaptation of story mapping that incorporates visualization and discovery learning to enhance reading and writing. *The Reading Teacher*, V. 54, I. 1, pp. 26-31.
- Sübaşı, G. (2000). Etkili öğrenme: Öğrenme stratejileri. *Millî Eğitim Dergisi*, S. 146, s. 1-4.
- Tatlı, Z , Arzugül Aksoy, D . (2017). Yabancı dil konuşma eğitiminde dijital öykü kullanımı. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 45, S. 45, s. 137-152.
- Teke, A. (2016). Eclectic model in english language teaching. *14th International Jtefs/Bbcc Conference Sustainable Development, Culture, Education Innovations and Challenges of Teacher Education for Sustainable Development*, May, 12 – 14, 2016 Konya, TURKEY, pp. 211-219.
- Uçkun, B. ve Onat, Z. (2008). Yabancı Dil Kitaplarında Özgün Metin ve Özgün Görev Kullanımının Önemi: Bir Kitap İncelemesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 7(1), s. 149-164.
- Williams, J. P. (2005). Instruction in reading comprehension for primary-grade students: A focus on text structure. *The Journal of Special Education*, V. 39, I. 1, pp. 6-18.

Yavuz, M. A. ve Şimşek, M. R. (2008). Yabancı dil öğretim yöntemlerinin etimsel inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 10, S. 4, s. 47-64.

Yılmaz, Ö. ve Dilidüzgün Ş. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin odaklı dilbilgisi öğretimi üzerine öğrenci görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, C 7, S 1, s. 217-234.

Yazıcı, K. (2006). Hikâye edici metinlerin çözümlenmesinde hikâyenin yüzü stratejisinin kullanımı *TÜBAR*, S. XX, s. 229-241.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası

Ada, S. ve Şahenk, S. S. (2010). Avrupa dil portfolyosu ve Türkiye'de yabancı dil eğitimi. *Avrupa Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 1-2, s. 63-88.

Akbulut, S. ve Yaylı, D. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A2 düzeyi ders kitapları üzerine bir izlençe çalışması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Özel Sayı: II, s. 35-46.

Altun, M. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Lisansüstü Programları. http://www.dilbilimi.net/yabanci_dil_olarak_turkce_lisansustu_programlari.pdf, (ET: 27.01.19), 57 s.

Arslan, M. ve Adem, E. (2010). Yabancılar Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel araçların etkin kullanımı *Dil Dergisi*, S. 147, s. 63-86.

Aydoğmuş, E. (2018). Kırgız öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğreniminde yaptıkları yanlışlar ve yapılan yanlışlar üzerine öneriler (Manas Üniversitesi hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler örneğinde). *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 8 (1), s. 51-64.

Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Türkiyat Araştırmaları*, S. 1, s. 19-30.

Bölükbaş, F. vd. (2013). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2*, İstanbul: Kültür Basım, 104 s.

- Bülbül, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kavram haritalarının okuduğunu anlama becerisine etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12, S. 31, s. 187-201.
- Büyükikiz, K. K. ve Doğan, Y. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi ve materyal tasarımı. https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Content/Dosyalar/02173835_YTY_ve_Materyal_TasarYmY_Antalya_Son.pdf, 100 s.
- Coşkun, M. V. (2006). Türkçenin Yabancı dil Olarak Öğretiminde Sesletim Sorunu. Gürer Gülsevin vd., *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cumakunavo, Gülzura (2000). Yakın Akraba Diller Arasındaki Benzerlik ve Farklılıkların Öğrenime Yansımaları. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu*, Ankara: Ank. Ü. TÖMER.
- Çiçek, A. ve Aslan, A. (2005). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe*, Ankara: TÖMER yayınları, 198 s.
- Demir, N. (2006). Türkiye’de dil-lehçe-şive-ağız tartışmaları. *Türkiye’de Dil Tartışmaları*, (Derleyenler: Astrid Menz – Christoph Schroeder), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 119-146.
- Demir, Ş. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi: yöntemler, uygulamalar, öğrenme ve öğretmede karşılaşılan bazı sorunlar. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, C. 3, S. 7, s. 144-158.
- Doğan, C. (2007). Arap öğrencilere Türkçe sesbilgisi öğretimi, *Marife*, Y. 7, S. 2, s. 233-249.
- Edizer, Z. Ç. vd. (2018). Türkçe öğretiminde üstbilişsel okuma stratejileri ile okuma yöntem-tekniklerinin metin türüne göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Y. 10, S. 29, s. 479-511.
- Erol, H. F. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebîyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi*, 464 s.

- Gün, M. ve Şimşek, R. (2017). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının incelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretimi A2 hikâye seti örneği. *IJLET*, C. 5, S. 3, s. 502-517.
- Güler, Gülten (2005). Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretim Süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 6, S1, s. 89-106.
- Jelavich, Barbara (2009). *Balkan Tarihi 18. ve 19. Yüzyıllar*, (Tercüme: İhsan Durdu, Gülçin Tunalı, Haşim Koç), İstanbul: Küre Yayınları, 431 s.
- Jyrkankallio, P. vd. (1992). *Türk Lehçeleri ve Edebîyatları*, (Çeviren: Kemal Aytaç), Gündoğan Yayınları, Nisan 1992, 114 s.
- Kara, M. (2010). Oyunlarla yabancılara Türkçe öğretimi, *TÜBAR*, S. XXVII, s. 407-421.
- Kasımova, L. (2010). Yabancılara Türkçenin öğretiminde Mustafa Kutlu hikâyesinin yeri, <http://www.turkcede.org/yeni-ogrenenlere-turkce-ogretimi/100>, (ET: 2.02.19) s. 1.
- Kemiksiz, Ö. ve Güneş, F. (2017). Doğrudan öğretim modeline dayalı konuşma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisi. *TEKE Uluslararası Türkçe Edebîyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 6 (1), s. 384-405.
- Köksal, D. ve Varoşoğlu, B. (2011). Yabancı dil öğretiminde temel ilke ve kavramlar. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi(YDTÖ)*, (Editörler: Aziz Kılıç ve Abdullah Şahin), Ankara: Pegem Yayınları, 380 s.
- Kuribayashi, Y. ve Gençler, Z. (2012). Japonlara Türkçe dilbilgisi öğretirken karşılaşılan sorunlar üzerine. *Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Üzerine Çalışmalar*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, s. 305-312.
- MEB, (2017). *Yabancı Diller Türkçe A1 Seviyesi Kurs Programı*, Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Ankara, 20 s.
- Onursal, İ. (2003). Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık. *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*, (Yayına Hazırlayanlar: Prof.Dr. Ayşe Kıran, Doç. Dr. Ece

- Korkut, Dr. Suna Ağıldere), İstanbul: Multilingual Yayınları, Dilbilim Dizisi, 2003, ss.121-132.
- Ökten, C. E. ve Sauner, M. H. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde resimli metin okumaları. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s. 65-79.
- Öz, A. (1994). Özbekçe ve Yeni Uygurca Arasındaki Fonetik Ayraçlar, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebîyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 240 s.
- Polat, Y. vd. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe İlk Kazanımlar İçin Başvuru Rehberi A1 Öncesi. *Yabancı Dil Olarak Türkçe İlk Kazanımlar İçin Başvuru Rehberi A1 Öncesi*, Ankara: Yunus Emre Enstitüsü, 166 s.
- Sanal-3, (2018).Yabancılara Türkçe dil öğretimi. *pps.kaznu.kz.ru*, (ET: 28.01.19), 136 s.
- Sanal-5, (1984). tomer.ankara.edu.tr/hitit-seti-2/, (ET: 28.02.19).
- Sarikaya, B. (2017). *Türkçe öğretiminde görsel okuma. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 3, s. 779-796.
- Susar, F. (2006). İlköğretim 4. sınıf Türkçe öğretiminde çoklu zekâ kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yönteminin erişi, tutumlar, öğrenme stratejileri ve çoklu zekâ alanları üzerindeki etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi*, İzmir.
- Şahin, A. ve Koçer, Ö. (2011). Yabancı dil öğretiminde motivasyon ve stratejileri. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi(YDTÖ)*, (Editörler: Aziz Kılıç ve Abdullah Şahin), Ankara: Pegem Yayınları, 380 s.
- Tabak, G. ve Göçer, A. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Benzetim Tekniği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 5, S.10, s. 77-102.
- Vandewalle, J. (2000). Batı Dillerini Konuşan Öğrencilerin Türkçedeki Eylemlerde Karşılaştıkları Bazı Güçlükler. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

A2 Seviyesi Kaynakçası

- Kaymaz, Z. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek İsimli Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uygun Sadeleştirme Çalışması, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebîyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 129 s.
- Kutlu, A. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 175 s.
- Öztürk, T. vd. (2010). *Açılım Türkçe Öğretim Seti: Açılım Türkçe Ders Kitabı 1*, İstanbul: DİLSET Yayınları, 112 s.
- Sanal-4, (2019). Seviyelendirilmiş Türkçe hikâye kitapları. www.turkceogretimi.com, (ET: 31.01.19), s. 1.

Metin İndirgeme ve Sadeleştirme Kaynakçası

- Crossley, S. A., vd. (2012). Text simplification and comprehensive input: A case for intuitive approach. *Language Teaching Research*, V. 16, I. 1, pp. 89-108.
- Durmuş, M. (2013) a. İkinci/yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine. *Bilig*, S. 65, s. 135-150.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 1-12.
- Long, M. H. and Ross, S. (1993). Modification that preserve language and content. *Simplification: Theory and Application*, (Ed. M. L. Tickoo), SEAMEO Regional Language Centre Press, pp. 29-52.
- Newsom, R. S. and Gaite, A. J. H. (1971). Prose learning: Effects of pretesting and reduction of passage length. *Psychological Reports*, I. 28, pp. 123-129.
- Uzundere, E. vd. (2008). Türkçe haber metinleri için otomatik özetleme. *ASYU Akıllı Sistemlerde Yenilikler ve Uygulamaları Sempozyumu*, s. 1-5.

Refik Halit Karay Kaynakçası

Aktaş, Ş. (1986), *Refik Hâlid Karay*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 150 s.

Karay, R. H. (2015). *Gurbet Hikâyeleri, Yeraltında Dünya Var*, (Yayıma Hazırlayan: Aslıhan Karay Özdaş), İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 358 s.

Törenek, M. (2013). Bir Dil Ustası: Refik Halit Karay -Üslubuna Dair Bazı Dikkatler-. *Atatürk Üniversitesi Edebîyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 51, s. 159-174.

EKLER

Hikâyelerin Orijinal Metni

Eskici

Vapur rıhtımdan kalkıp tâ Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:

“Çocukcağz Arabistan'da rahat eder” dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.

Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda eğlendi; gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güverte yolcularını epeyce eğlendirmişti. Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı: Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi:

“Hasan gel!”

“Hasan git!” demiyorlardı; ismi değişik gibi olmuştu.

Hassen şekline girmişti:

“Taal hun ya Hassen” diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

“Ruh ya Hassen...” derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Artık anadili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan, köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal

bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.

Fakat hem pürnehilçiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

Fakat süs ağacı gibi çiçek açmış, hem yemişlerle dolu güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında pırıl pırıl yanıyordu.

Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü: "Gemel! Gemel!" dedi.

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler. Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafli, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.

Anasınıninkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülü verilen cansız bir göğüs...

"Ya habibi! Ya ayni!"

Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, gülüştüler. Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hurka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...

Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.

Öyle haftalarca sustu.

Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkandığını duyuyordu, yine susuyordu.

Hep sustu.

Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları vardı.

Saçlarının ortası el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine diirümleyerek kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.

Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi. Torbasından da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler.

Satıcı iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, murdar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından anadiliyle sordu:

“Çiviler ağzına batmaz mı senin?”

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

“Türk çocuğu musun be?”

“İstanbul'dan geldim.”

“Ben de o taraflardan... İzmit'ten!”

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:

“Ne diye düştün bu cehennem bucağına sen?”

Hasan anladığı kadar anlattı.

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttıklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:

“Sen niye buradasın?”

“Bir kabahat işledik de kaçtık!”

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

“Gidiyor musun?”

“Gidiyorum ya, işimi tükettim.”

O zaman gördü ki, küçük çocuk memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

“Ağlama be! Ağlama be!”

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırığa katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

“Ağlama diyorum sana! Ağlama!..”

Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı amma yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Şişli, 1938

Testi

O gün şehre inecektim.

Oturduğum yayla Akdeniz'e bakan yüksek bir sırtta idi; kenarı fıstık çamları ile süslenmiş bir ufacık, akçıl, kayalık Lübnan köyü...

Bu koyu nefsi, terüztaze, cilalı ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, hür ve kabarık- nü tablolarındaki bir tutam gölge kadar göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.

Ucuzluğuna bakarak dört kişilik otomobillerde yer bulmayı tercih ederdik.

Dediğim gün şoförün yanına yerleşmek imtiyazı, çok şükür bana müyesser oldu.

Şükrettiğim sebebi şimdi anlayacaksınız.

Zaten ne olsa şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, haşır neşir olsunlar.

Siz önde, kaptan mevkiinde gibisinizdir; onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, tenezzül edip başınızı bile çevirmeyebilirsiniz.

Bu vaziyet bana hapishanedeki siyasi ve adi mahkûmları hatırlatır: Bir dam altında, bir yolun yolcusu oldukları halde, gene birbirlerine ne kadar uzaktırlar...

Uğradığımız ikinci köyün pınarlı kahvesinde bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu.

Arkada boş kalan tek yere, ortaya, iki eli gırtlakını tutan bir genç adam bindirdiler.

Her dağlı Lübnan genci gibi siyahça fesinde henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası sezilen, lacivert kostümlü biri...

“Ga! Ga! Ga!” diye tek hecelerle bir şeyler anlatmak istiyordu.

İlkönce aklıma onun bir deli olma ihtimali geldi.

*Belki de arkadakiler de aynı şeyi düşünmüş olacaklar ki hep bir ağızdan sorduk:
“Nesi var?”*

Birçok ses cevap verdi, anlamak kabil mi?

Sıcak iklim, Akdeniz kenarı ve Liman halkı, Latinleşmiş halk böyledir; yaygaracı, telaşlı, bol hareketli ve gevezedir.

Cevap vermek hususunda birbirlerini geçmek istediler, mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki...

Neden sonra öğrendik: Gırtlakını iç tarafından bir eşek arısı sokmuş.

“Bu arıyı nasıl yutmuş?”

“Su içerken!”

Lübnan yabancısı olan sanır ki bardaktaki arıyı görmemiş, yutuvermiş.

Hayır, öyle değil!

Lübnan köylerinde suyun içiliş şekli bizimkine benzemez.

İlk gittiğiniz zaman bir yerde, bir kır kahvehanesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, kenarında ufacık, tenasüpsüz emziği bir akçıl testi...

Sakın bardak beklemeyiniz, bardak kullanılmaz.

Fakat testiye de dudak dokundurmak utançtır, yasaktır.

27. O halde?

O halde siz bu testi sağ elinizle yukarıya, başınızı gerçek bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağızınızı havaya açacaksınız ve uzaktan hesaplı şekilde suyu gırtlığınıza dökceksiniz.

Yapılır iş mi bu?

Alışkanları “lık lık! Lık lık!” öyle kolay içerler ki...

Dökülen su, yanında hava payı olan bir huni imiş gibi ağızlardan geçer ve boğazlarından düşümlenmeden midelerine zahmetsizce iner, Beyrut'ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere rast gelirsiniz, sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş sıram sıram testiler...

Acemisi bunu kullanamaz:

Yukarıdan tazyikle gelen su ağızında kalır, bir türlü gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı inip gömleğinizi sırum sıkılam bırakır.

İçtiğinizi farz edelim.

Örnek: Su içiyorsunuz. Bunu düşünüyoruz.

35. Ya suyun lezzeti?

Bunu, dilinize ve damağınıza dokunmadığı için duyamazsınız.

Hint yağı ve Karlsbat tuzu içmek için fena şekil değil!

Dudak dokundurduğunuz testi hemen kırarlar.

Zahir, hastalık geçer korkusuyla...

Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.

İşte otomobile bindirdikleri genç anlattığım şekilde su içerken, testinin içine girmiş olan kocaman eşek arısı, tazyikle emziğin dar ağızından fırlamış, gelip gırtlığa belki de gırtlığın son boğmağına yapışmış.

Yapışmış ve sokmuş.

Ekmek, bal, yoğurt, çiğ kıyma, falan filan yutturmuşlar faydası yok.

Acı artıyor ve fenası, gırtlak şişiyor, örtülüyor.

Acele şehre, doktora gidecek.

“Eh,” dedik, “elbette orada bir çaresini bulurlar” ve yola düzüldük.

Bir aralık arkamdakilerde konuşma sesleri fazla yükseldi, döndüm: Hasta ağzını havaya kaldırmış, açık, tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutkunamıyor.

Yanıdakiler: “Nefes alamıyor!” dediler.

Evet, nefes alamıyordu; boğulacaktı, boğulma üzere idi.

Şoföre: “Çabuk! Çabuk!” diye bağırdık.

Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri, büğrü, dimdik ve minare boyu uçurumlarla dolu...

Bunu düşününce kendi emrimizden kendimiz ürktük; bu sefer de: “Yavaş,” diye haykırıştık.

Ben yarım yamalak Arapçamı bırakıp Türkçe söylüyordum, o kadar telaşa düşmüş, yerimi, yanıdakileri unutmuştum.

Hastanın demin kıpkızıl olan yüzü morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu; burun delikleri de ağzı gibi açılmıştı, gerilmişti, kurumuştı.

Yanıdakiler kravatını, gömleğinin düğmelerini çözmüşlerdi, göğsü sık sık kabarıp iniyordu.

Yani bütün bir boğulma manzarası...

Nihayet çehre çivitle boyanmış, şiş, alçılı, korkunç, başı belirsiz bir aktar maskesine döndü; eğreti bir şey oldu.

Asıl yüzü, biraz evvel kanı işleyen, damarları atan, adalesi oynayan yüze yabancılığını, yadırganlığını görüyorum.

Bana öyle geliyordu ki maskenin altında rahat, canlı, genç çehre hâlâ vardır, saklıdır, şöyle açıvermek kabil olsa.

Şüphe yok, hasta Beyrut’u bulamayacaktı.

Yol üstü, büyükçe bir köyde, bir doktor tabelasına rastlayınca durduk.

Hemen atladım; ben atladım.

Zira arakadakiler artık yarı katılaşıp olan vücudu kollarından bırakmıyorlardı.

Kapıyı çaldım, arkasında biri bekliyormuş gibi çarçabuk açıldı, bir papaz, uzun boylu, simsiyah vakarlı bir papaz göründü, sordum:

“Doktor burada mı?”.

Ağır ağır, kilise sesiyle cevap verdi:

“Burada idi... Biraz evvel Allah’ın davetine icabet etti.

Ruhu istirahatte olsun, amin!”

Bütün tüylerim ürperdi, elimle arabayı ve arabadakini gösterebildim.

“Rahat etmesine dua edeceğim birisi de orada!” der gibi...

Sonra önüme, ardıma, yanıma bakmadan koşmaya başladım.

Öyle sanyordum ki, ben de gırtlığımda bir arı iğnesi ve yüzümde o çivit renkli maskeyi taşıyordum; ben de korkunç ve yarı ölüyüm.

Fakat, tuhaftı, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırmış, ağzını bir karış açmış.

“Lık lık! Lık lık!” keyifle, korkusuz, düşüncesiz su içiyor.

Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret almazı insandır. Şişli, 1939

Hikâyelerin A2 Düzeyleriyle Uyarlanmış Metni

Eskici

Vapur rıhtımından kalktı, Marmara'ya doğru gitti. Yolcuları gönderenler bir nefes aldı.

“Çocuk Arabistan'da rahat eder” dediler, iyi bir iş yaptıklarına herkesi inandırdılar.

Onlar yalan bir neşeyle fakat kalpleri kirli, evlerine döndüler.

Küçük Hasan'ın annesi ve babası öldü. Uzak akrabaları ve komşuları Hasan'ı halasının yanına, Filistin'in uzak bir kasabasına gönderdi.

Hasan vapurda eğlendi. Vinçler gırıl gırıl işliyor. Cankurtaran simitlerinin üstleri yazılı idi. Sandallar – kurutulacak çamaşırlar gibi – iplere asılı idi. Nöbet değişiyor. Vapur zili çaldı. Hasan bunlara baktı ve çok eğlendi.

Beş yaşında idi; titrek, hoş konuşmalarıyla da güverte yolcularını çok eğlendirdi. Fakat vapur, şuraya buraya uğradı. Birçok yolcu bıraktı. Sonra sıcak memleketlere yaklaştı ve Hasan'ı bir sessizleştirdi:

Kalanlar yabancı bir dil konuşuyor ve ona İstanbul'daki gibi:

“Hasan gel!”

“Hasan git!” demiyorlardı; ismi biraz değişmişti.

Hassen şekline girdi:

“Taal hun ya Hassen” diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

“Ruh ya Hassen...” diyorlardı, uzaklaşıyordu.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Artık anadili tamamen işitilmiyordu. Hasan, köşeye büzüldü; bir şeyler soruyorlardı. O susuyordu, yanakları kırmızı oluyordu ve susuyordu. Portakal bahçelerini düşündü. Göğsü bir katılık oldu. Sanki lokmasını yutamadı ve gırtlığında bir sert düğüm oldu. Hep susuyordu.

Fakat süs ağacı gibi çiçek açmış, hem yemişlerle dolu güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti. Yamaçlarında keçiler otluyor, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyor. Bu keçiler çok kara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi ayna gibi bir parlaticı ile kızgın güneş altında pırıl pırıl parlıyor.

Bunlar da bitti; çok uzanan bir düzlüğe çıktılar; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız bazen büyük hayvanlar görüyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, hörgüçlü hayvanlar trene bakmıyorlar bile...

Ağızlarında beyaz bir köpük çiğniyorlar. Dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, izsiz ve tozsuz gidiyor.

Çok bekledi, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla gösterdi, sordu; o güldü:

“Gemel! Gemel!” dedi.

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler.

Bir kadının boynundan, alnından, kollarından ve kulaklarından şekilli birçok altın sallanıyor. O kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın Hasan'ı göğsüne bastırdı. Tuhaf kokulu, çok yumuşak, içine gömülü cansız bir göğüs annesinininkine benzemiyordu.

“Ya habibi! Ya aynı!”

Halasının yanındaki kadınlar da hoş geldin dediler.

Birçok çocuk da gelmişti; uzun giysinin üstüne hırka yerine elbise, ceket giymiş, saçları püsküllü, başları yuvarlak şapkalı çocuklar...

Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu. Öyle haftalarca sustu. Arapçayı anlamaya başladı ama küçücük kafasındaki bir inatla konuşmadı, sustu. Daha büyük bir tehlikeden korkuyor, deniz altında nefes almıyor gibi oluyor, yine susuyordu. Hep sustu.

Şimdi onun da kemerli uzun giysisi, ceket, yuvarlak şapkası, kırmızı deri ayakkabısı vardı. Saçlarının ortası el içi kadar sıfır tıraş makine ile kesilmiş, alnına saç püskülleri uzatıldı. Deri gibi sert, ince ekmeğe alıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine yuvarlıyor, böyle kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan geçen bir satıcıyı yüksek sesle seslendi. Evin küçük bahçesine sırtında çuval kaplı bir geniş çanta, elinde bir küçük sandalye ve uzun bir demir parçası, dağınık giysili bir adam girdi. Çantasından da karton gibi bükülmüş bir rulo duruyor.

Konuştular, sonra önüne bir sürü eski ayakkabı dizdiler. Satıcı küçük sandalyeye oturdu. Hasan da ilgi ile karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşıyor, eğleniyor; böyle seyrediyordu:

Kartona benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin çok ince, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi ağzının içinden çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk çivilemesine,

deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, temiz olmayan tabaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine baktı. Susuyor ve bakıyordu. Bir aralık nerede ve kimlerle idi? Bunu sevincinden unuttu, dalgınlığından anadiliyle sordu:

“Çiviler senin ağzına batmaz mı?”

Eskici işinden şaşkınlıkla başını kaldırdı. Hasan'ın yüzüne Uzun uzun baktı:

“Türk çocuğu musun?”

“İstanbul'dan geldim.”

“Ben de o taraflardan... İzmit'ten!”

Eskicinin saçı sakalı dağınık, göğsü açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve yüzü sarı, çok sarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Hasan Türkçe biliyor ve İstanbul taraflarından geldi. Bunun için şimdi onun işine değil, yüzüne dikkatle baktı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakala benzeyen kül rengi, seyrek biraz kıl vardı. Dişsizdi. Bunun için titrek bir sesle tekrar sordu:

“Sen bu uzak yere niye geldin?”

Hasan biraz anlattı. Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti. Komşusunun oğlu Mahmut'la balık tutuyorlardı. Annesi doktora gidiyordu. Tünele bindiler. Bir kere kapının önüne beyaz boyalı hasta otomobili geldi. İçinde yataklar seriliydi. Bunları anlattı. Bir aralık da kendisi sordu:

“Sen niye buradasın?”

“Bir suç işledik de kaçtık!”

Asıl konuşan Hasan'dı. Hasan altı aydan beri susuyordu. Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, nazik, temiz sesiyle sürekli konuşuyordu. Aklına geleni söylüyordu.

Eskici çalışıyor. Bazen "Ha! Ya? Öyle mi?" diyor, Hasan'ı dinliyordu. Artık ülkesine geri dönemez. Yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyor gibi hem neşeli, hem üzüntülü dinliyordu; geçmiş günleri, eski yerleri düşünüyor, benliği sarsılıyor, bu duygular ile dinliyordu. Daha çok dinlemek için de yavaş çalışıyordu.

Fakat, sonunda eskici bütün ayakkabıları tamir etti, iş bitti. Demirini topraktan çekti, derisini yuvarladı, çivi kutusunu kapadı, macuntabağını sardı. Bunları hep yavaş yavaş yaptı. Hasan, üzüldü ve sordu:

“Gidiyor musun?”

“Gidiyorum, işim bitti.”

O zaman baktı: Yurттаşı küçük çocuk, minik yavru ağlıyor... Sessizce, içli içli ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına akıyor. Gözyaşları temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları gibi hızlı akıyor. Kalp atışları hızlandı. Gözyaşları yağmurdan sonraki güneşli mavi gökteki gibi pırıl pırıl akıyor.

“Lütfen Ağlama! Ağlama!”

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk çok ağladı; bir daha Türkçe konuşan adam bulamayacağına ağlamaktadır.

“Ağlama diyorum sana! Ağlama!..”

O an onun da katı, sert kalbi yumuşadı, şişti. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin doldu ve sakallarından gözyaşları kaydı. Göğsü Arabistan sıcaklığında yanıyor. Gözyaşları kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici damladı. Bu gözyaşlarını hissetti.

Testi

O gün şehre inecektim. Yaylada oturuyorum. Orada yüksek bir sırt var. Orası Akdeniz'e bakıyor. Yayla o sırtta idi. Küçük, beyaz, kayalık bir Lübnan köyü var. Köyün çevresi çamlarla süslü. Bu koyu koyu yeşil, çok taze, parlak ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, özgür ve kabarık- nü tablolarındaki bir tutam gölge kadar göz alır, göze batır, sessizlik etkisi yapardı.

Ucuz otomobillere bakardık. Bu ucuz, dört kişilik otomobillerde yer seçerdik. O gün şoförün yanına yerleşme ayrıcalığı, çok şükür bana kolay oldu. Şükrettim. Bu şükürün sebebini az sonra anlayacaksınız. Doğrusu şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, bir arada oturuyor. Siz önde, kaptan koltuğunda gibisinizdir; onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, kabul edip başınızı bile çevirmeyebilirsiniz. Bu durum bana hapishanedeki

tutukluları hatırlatır: Bir çatı altında, bir yolun yolcusudurlar. Bu durumda gene birbirlerine ne kadar uzaktırlar...

Bir köye geldik. Bu ikinci köydü. Bizi köyün pınarlı kahvesinde heyecanlı bir grup durdurdu. Arkada boş kalan tek bir koltuk vardı. Bir genç adam iki eliyle boğazını tutuyordu. Onu bu yere, ortaya, bindirdiler. Her dağlı Lübnan gencinin siyah fesi vardır. Bu genç adam Lübnan gençleri gibidir. Genç adamın fesinde henüz kalıpcının sığacağı ve fırçası seziliyor. Bu genç adam lacivert elbiseli biri...

“Ga! Ga!Ga!” diyor. Böyle tek hecelerle bir şeyler anlatmak istiyordu.

O bir deli olabilirdi. Bu olasılığı düşündüm. Olasılıkla arkada oturanlar da aynı şeyi düşündü. Hepimiz birlikte sorduk:

“Nesi var?”

Birçok ses cevap verdi, anlamak olanaklı mı? Sıcak iklim, Akdeniz kenarı ve Liman halkı. Burada halk Latinlere benziyor. Bu Akdeniz liman halkı gürültücü, heyecanlı, bol hareketlidir. Bu halk çok konuşuyor. Yanıt vermek konusunda birbirlerini geçmek istediler. Seyyar satıcı mallarını beğendirmek için bağırır. Satıcı gibi çok konuşuyorlar, durmadan konuşuyorlar. Neden sonra öğrendik: Boğazının içini bir eşek arısı sokmuş.

“Bu arıyı nasıl yuttu?”

“Su içti. O zaman!”

Lübnan yabancısı şunu düşünür: O bardaktaki arıyı görmedi, birden yuttu.

Hayır, öyle değil!

Lübnan köylerinde suyun içiliş şekli bizimkine benzemez. İlk bir yere, bir kır kahvehanesine veya köylü evine gittiniz. O zaman su istediniz mi, önünüze çok küçük bir toprak testi getirirler. Beyaz testinin kenarında ufak, orantısız emziği var.

Sakın bardak beklemeyiniz, bardak kullanılmaz. Fakat testiye de dudak dokundurmak utançtır, yasaktır.

O halde?

O durumda siz bu testi sağ elinizle yukarıya, başınızı gerçek bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağzınızı havaya açacaksınız ve uzaktan dengeli şekilde suyu ağzınızın içine dökacaksınız.

Bu yapılır iş mi?

Alışıyorlar. Suyu “lık lık! lık lık!” öyle kolay içiyorlar. Su ağza dökülüyor. Bu su yanında hava paylı bir huni gibi ağzlardan geçer ve boğazlarından düğümlemeden midelerine kolayca iner. Beyrut’ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, su böyle içilir. Bunlar için testiler vardır. Sular testinin kenarından sızar, altlarındaki kâselere birikir. Sıra sıra testiler...

Acemisi bunu kullanamaz: Yukarıdan hızla gelen su ağzında kalır, bir türlü boğazınızdan geçemez, taşar, göğsünüzden aşığı iner ve gömleğinizi ıslatır.

Örnek: Su içiyorsunuz. Bunu düşününüz.

Ya suyun tadı?

Su ağzınızın içine dokunmaz. Bunun için suyun tadını duyamazsınız. Hint yağı ve İngiliz tuzu içmek için kötü şekil değil! Dudak dokundurmayın çünkü testi hemen kırarlar. Herkes bunu biliyor, hastalık geçer korkusuyla... Gene bu korkudan dolayı bardak ile su içilmez. Biraz da su kıtlığı çekiliyor. O yoksul, taşlık yerlerde su ve para azlığından dolayı olacak. İşte otomobile bu genci bindirdiler. O bu şekilde su içti. Önce testinin içine kocaman eşek arısı girdi. Arı basınç ile emziğin dar ağzından geçti. Arı boğaza belki de boğazın sonuna yapıştı. Arı yapıştı ve o zaman soktu. Arı çıktı ama arının iğnesi ve zehri içeride... Ekmek, bal, yoğurt, çiğ kıyma, gibi şeyler yuttu ama yararı yok. Acı artıyor ve kötüsü, gırtlak şişiyor, örtülüyor. Acele şehre, doktora gidecek.

“Eh,” dedik, “elbette orada bir çaresini bulurlar” ve yola çıktık.

Arka koltuktakiler bir ara yüksek sesle konuştu. Döndüm: Hasta ağzını havaya kaldırıyor, açık, düşsel bir testiden su içiyor gibi yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutamıyor.

Yanıdakiler: “Nefes alamıyor!” dediler.

Evet, nefes alamıyor; boğulacak, boğulma üzere idi.

Şoföre: Yüksek sesle “Çabuk! Çabuk!” dedik.

Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri, büğrü, çok dik ve minare boyu uçurumlarla dolu...

Bunu düşündük. Kendi emrimizden kendimiz ürktük; bu defa da: “Yavaş,” dedik. Bağırдық. Ben çok az Arapça biliyorum. Bunun için Türkçe söylüyorum. Çok heyecanlandım. Bu yüzden yerimi, yanımdakileri unuttum.

Hastanın az önce yüzü çok kırmızı idi. Yüzü şimdi morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyor; burun delikleri de ağzı gibi açık, gergin, kuru idi. Yanındakiler kravatını, gömleğinin düğmelerini çözdüler, göğsü sık sık kabardı, indi. Yani tam bir boğulma durumu. Sonuçta hastanın yüzü koyu mavi oldu, şiş, alçılı, korkunç, başı belirsiz bir baharatçı maskesine döndü; uyumsuz bir şey oldu. Gerçek yüzünün biraz önce kanı işliyor, damarları atıyor, kasları oynuyordu. Ben şimdi o yüze yabancılığı, alışamadığı görüyorum. Ben düşündüm: Maskenin altında rahat, canlı, genç yüz şimdiye kadar vardır, saklıdır, şöyle kolay açmak mümkün olsa. Şüphe yok, hasta Beyrut’a gidemeyecek.

Yol üstü, büyükçe bir köyde, bir doktor tabelası gördük ve durduk. Hemen arabadan indim; ben indim. Çünkü arakadakiler artık yarı katı vücudu kollarından bırakmadılar. Kapıyı vurdum, arkasında biri var gibi kapıyı çok çabuk açtı, bir papaz, uzun boylu, simsiyah ağırbaşlı bir papaz gördüm ve sordum.

“Doktor burada mı?”

Ağır ağır, kilise sesiyle cevap verdi:

“Burada idi... Biraz önce öldü.

Ruhu rahat etsin, amin!”

Çok korktum, ancak elimle arabayı ve arabadakini gösterdim.

“Rahat etmesine dua edeceğim birisi de orada!” der gibi...

Sonra önüme, arkama, yanıma bakmadım ve koşmaya başladım. Ben de öyle sanıyorum, gırtlığımda bir arı iğnesi ve yüzümde o koyu mavi renkli maskeyi taşıyorum; ben de korkunç ve yarı ölüyüm. Ancak, ilginç, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden kalbim heyecanlı, neşesiz eve dönüyorum, o an baktım,

sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırıyor, ağzını bir karış açıyor. “Lık lık! Lık lık!” istekli, korkusuz, düşüncesiz su içiyor.

Bana güvenin, bütün hayvanların içinde en sakınmayanı ve en örnek almayanı insandır.

Eskici ve metin anlama soruları

1. Karışık verilmiş cümleleri olay sırasına göre sıraya koyunuz.

- ___ a. Vapur Marmara’ya doğru gitti.
- ___ b. Vapur şuraya buraya uğradı ve birçok yolcu bıraktı.
- ___ c. Hasan vapurda eğlendi.
- ___ d. İnsanlar yolcuları uğurladı.
- ___ e. Vapur rıhtımdan kalktı.

2. Aşağıdaki cümleler hikâyeye göre doğru mu, yanlış mı? Parantez içine doğru için ‘D’, yanlış için ‘Y’ yazınız.

- a. Hikâye Arabistan’da geçiyor. (___)
- b. Vapur İstanbul’dan hareket etti. (___)
- c. Hasan Arapça konuşuyor. (___)
- d. Hasan Türk çocuğudur. (___)

3. Hasan’ı nereye gönderiyorlardı?

- a. İstanbul’a.
- b. Beyrut’a.
- c. Filistin’e.
- d. Kahire’ye.

4. Hasan'ın İstanbul'daki evi hangi semtte idi?

- a. Kadıköy'de.
- b. Üsküdar'da
- c. Kanlıca'da.
- d. Sarıyer'de.

5. Hasan kiminle Türkçe konuştu.

- a. Halası ile.
- b. Eskici ile.
- c. Amcası ile.
- d. Teyzesi ile.
- e. Tamirci ile.

Testi ve metin anlama soruları

1. Karışık verilmiş cümleleri olay sırasına göre sıraya koyunuz.

___ a. Otomobil çok kalabalıktı.

___ b. Otomobile bindi.

___ c. Otomobil Beyrut'a gidemeyecek.

___ d. Otomobildekiler doktor tabelasına rastladılar.

___ e. Akşamüzeri döndü. O zaman bir genç gördü: Düşüncesizce "Lık lık!" su içiyor.

2. Aşağıdaki cümleler hikâyeye göre doğru mu, yanlış mı? Parantez içine doğru için 'D', yanlış için 'Y' yazınız.

a. Hikâye Arabistan'da geçiyor. (___)

b. Hikâye İstanbul'da geçiyor. (___)

c. Otomobil Beyrut'a gidiyor. (____)

d. Arı gözünü sokuyor. (____)

3. Kapıyı çaldı? O zaman kapıyı kim açtı?

a. Doktor.

b. Hemşire.

c. Papaz.

d. Kapıcı.

8. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : HASAN YAYAN
Doğum Tarihi ve Yeri : 20.12.1984 KAYSERİ
Uyruğu : T.C.
E-posta : hasanyayan@msn.com
Yazışma Adresi :Emek Mahallesi Emlak Konut A2/28 Merkez Nevşehir

EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET TARİHİ
Lise	Kırşehir Hacı Fatma Erdemir Anadolu Lisesi	2002
Lisans	Selçuk Üniversitesi <i>Türkçe Öğretmenliği Bölümü</i>	2010
Yüksek Lisans	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretimi Ana Bilim dalı	Devam ediyor

İŞ DENEYİMİ

2006-2019	Millî Eğitim Bakanlığı	Türkçe Öğretmeni
-----------	------------------------	------------------